

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

МЕЛЬНИК ПЕТРО ПЕТРОВИЧ

Допускається до захисту:
к.філол.н., завідувач кафедри
англійської філології
Залужна О. О.

_____ (підпис)

« _____ » _____ 2021 р.

АНГЛІЙСЬКОМОВНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ДИСКУРС (НА МАТЕРІАЛІ
РОМАНУ ІШМАЕЛЯ БІХА «ЗАВТРА Я ЙДУ ВБИВАТИ: СПОГАДИ
ХЛОПЧИКА-СОЛДАТА»)

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»

Освітня програма «Англійська та друга іноземна мови та літератури
(переклад включно)»

Магістерська робота

Науковий керівник:
к.філол.н., ст. викладач
Юрковська Майя Миколаївна

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали / за шкалою ЕКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2021

АНОТАЦІЯ

Мельник П. П. Англійськомовний військовий дискурс (на матеріалі роману Ішмаеля Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика-солдата»). Спеціальність 035 «Філологія». Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Освітня програма «Англійська та друга іноземна мови та літератури (переклад включно)». Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2021. 79 с.

Магістерську роботу присвячено вивченню структурно-семантичних особливостей військової лексики в англійській мові на матеріалі роману І. Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика-солдата».

Об'єктом дослідження є військова лексика в англійській мові. Матеріал роботи містить 196 одиниць військової лексики, зібраних методом суцільної вибірки з роману. Основними методами і прийомами дослідження є метод суцільної вибірки, описовий метод, методи структурного і семантичного аналізу.

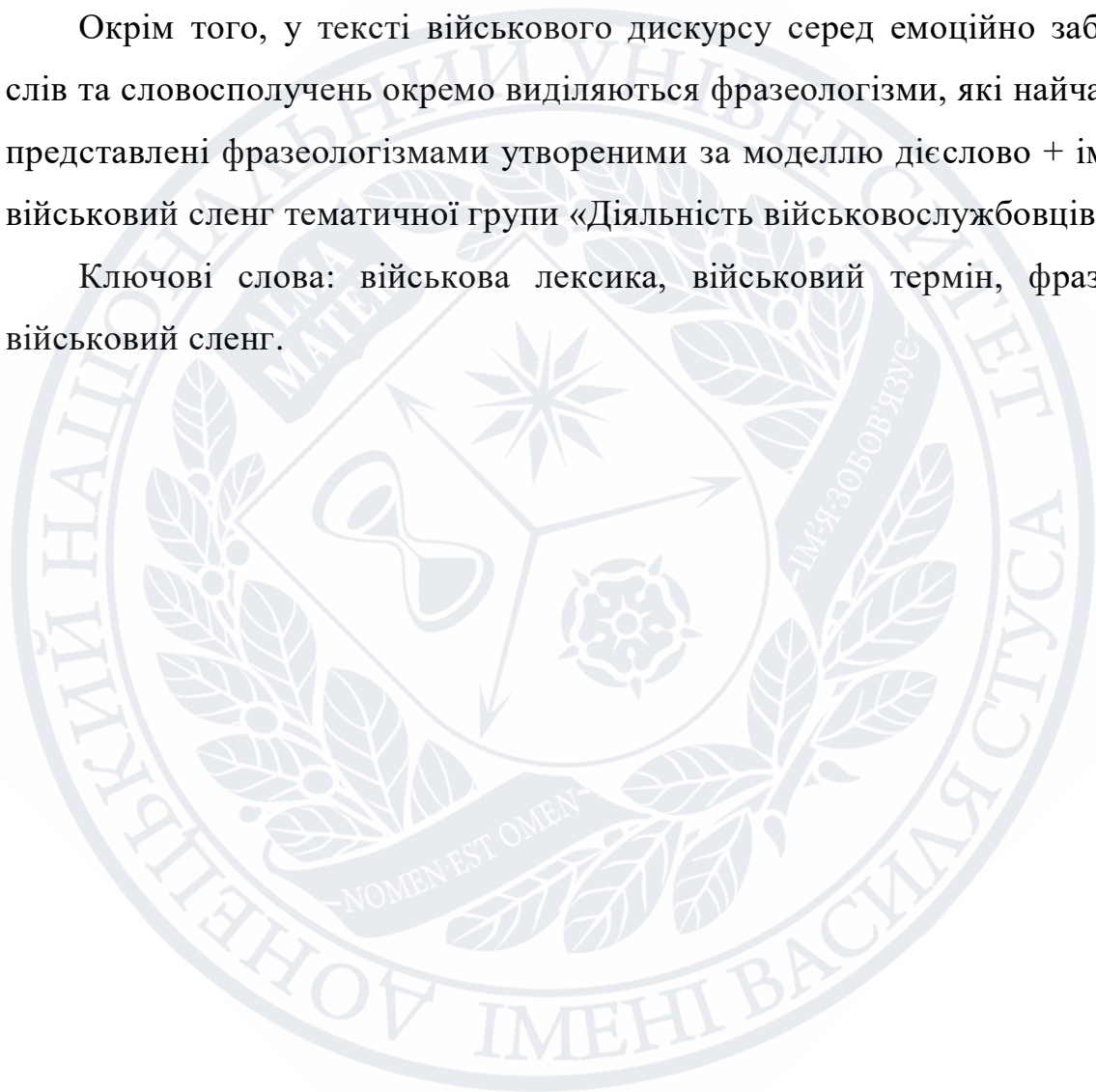
У роботі здійснено огляд результатів попередніх досліджень за темою та виявлена дефініція військової лексики як підсистеми мови, військового дискурсу як бази дослідження, військового терміну як основи військової лексики та емоційно забарвлених слів та словосполучень. Виокремлено дві основні групи військової лексики у творі: військову термінологію та емоційно забарвлені слова та словосполучення (неформальну лексику).

Шляхом ґрунтовного дослідження теоретичного та емпіричного матеріалу, військову термінологію у досліджуваному тексті проаналізовано та класифіковано за тематичною та структурною схемами. В результаті теоретичного дослідження виявлено, що існують наступні тематичні групи термінів: «території, на яких здійснюються військові дії», «військові формування», «приміщення військового призначення», «військова техніка», «озброєння», «сфери військової діяльності», «військові дії», «результати

військових дій», «військові стратегії і тактики», «цілі військових операцій», «цивільні об'єкти та особи» і «військові документи». Результати практичного аналізу свідчать про перевагу термінів тематичних груп: «озброєння», «військові формування» та «військові дії». Згідно структури виокремлено однокомпонентні терміни та багатокомпонентні терміни (двокомпонентні та трикомпонентні). Виявлено, що переважають двокомпонентні терміни.

Окрім того, у тексті військового дискурсу серед емоційно забарвлених слів та словосполучень окремо виділяються фразеологізми, які найчастотніше представлені фразеологізмами утвореними за моделлю дієслово + іменник та військовий сленг тематичної групи «Діяльність військовослужбовців».

Ключові слова: військова лексика, військовий термін, фразеологізм, військовий сленг.

SUMMARY

Melnyk P. P. English-speaking Military Discourse (based on the novel “A Long Way Gone: Memoirs of a Boy Soldier”). Specialty 035 “Philology”. Specialization 035.041 “Germanic Languages and Literatures (including translation)”, the first language – English. Educational Programme “English and the second foreign languages and literature (including translation)”. Vasyl’ Stus Donetsk National University, 2021. 79 p.

The Master’s research paper is devoted to the study of structural and semantic features of military vocabulary in English based on the novel “A Long Way Gone: Memoirs of a Boy Soldier”.

The research focuses on military vocabulary in English. The empiric material of the research includes 196 military language units selected by continuous sampling from the novel. The main research methods and techniques include the method of continuous sampling, methods of definitional and componential analysis, descriptive method, methods of structural and semantic analysis.

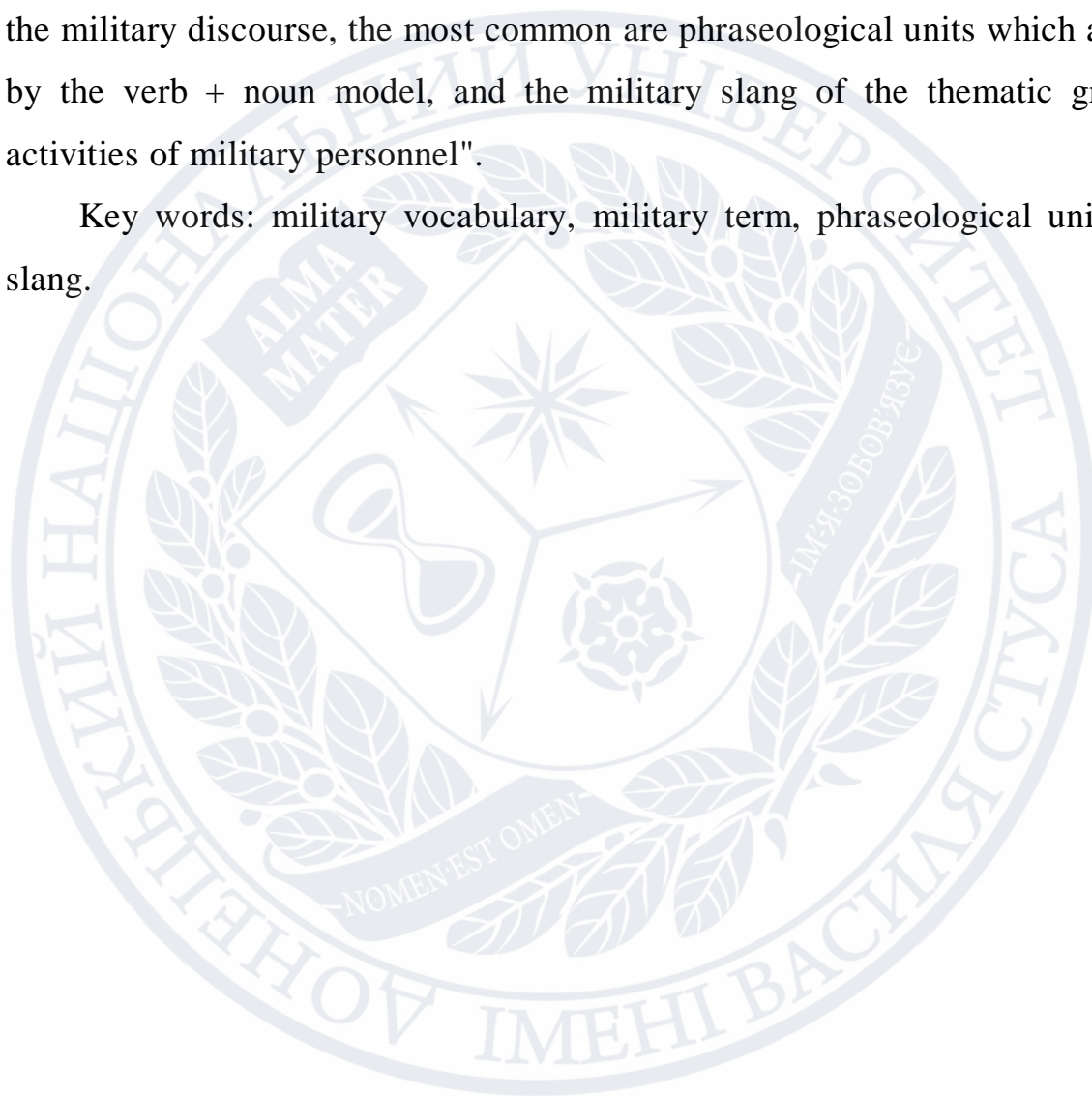
The research presents a review of the results of previous studies on the topic and the definition of military vocabulary as a subsystem of language, military discourse as a base of research, military term as a base of military vocabulary and emotionally coloured words and phrases. Two main groups of military vocabulary in the work are distinguished: military terminology and emotionally coloured words and phrases (informal vocabulary).

Military terminology in the text under research is classified according to the thematic and structural frames by means of thorough research of theoretical and empirical material. The theoretical research has revealed the following thematic groups of terms: "territories where military actions are performed", "military formations", "military premises", "military equipment", "armaments", "spheres of military activities", "military actions", "military results", "military strategies and tactics", "entire military operations", "civilian objects and persons" and "military

documents". The results of the practical analysis indicate a predominance of the terms of the thematic groups: "armaments", "military formations" and "military operations". According to the structure, single-component terms and multi-component terms (two-component and three-component) are distinguished. Two-component terms are found to predominate.

Moreover, among the emotionally coloured words and phrases in the text of the military discourse, the most common are phraseological units which are formed by the verb + noun model, and the military slang of the thematic group "The activities of military personnel".

Key words: military vocabulary, military term, phraseological unit, military slang.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ.....	11
1.1 Військова лексика як система мови.....	11
1.2 Військовий дискурс та його основні характеристики.....	13
1.3 Військова термінологія в системі термінології англійської мови.....	17
1.4 Військовий сленг як невід’ємна частина військової лексики.....	23
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ, ОПИС ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У РОМАНІ ІШМАЕЛЯ БІХА «ЗАВТРА Я ЙДУ ВБИВАТИ: СПОГАДИ ХЛОПЧИКА СОЛДАТА».....	33
2.1 Характеристика роману Ішмаеля Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика – солдата».....	33
2.2 Тематичні групи військових термінів.....	36
2.3 Структурні параметри військових термінів у тексті військового дискурсу.....	45
Висновки до розділу 2.....	52
РОЗДІЛ 3 АНАЛІЗ ТА ОПИС НЕФОРМАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ В РОМАНІ ІШМАЕЛЯ БІХА «ЗАВТРА Я ЙДУ ВБИВАТИ: СПОГАДИ ХЛОПЧИКА-СОЛДАТА»	54
3.1 Фразеологічні одиниці на військову тематику та їх структурна класифікація.....	54
3.2 Емоційно забарвлені елементи військової лексики	59
Висновки до розділу 3.....	65

ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	71
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	82
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Обов'язковим та невід'ємним компонентом будь-якої сучасної суверенної держави є наявність армії, відмінною особливістю якої є чисельність та ступінь її боєздатності. Склад армії, традиції та ставлення суспільства до армії є найважливішими причинами, що впливають на формування та подальший розвиток військової лексики. Слід зазначити, що склад військової лексики поповнюється як під час різноманітних конфліктів, а й під час військових реформ та перетворень.

Американський дослідник Л. Барнс зауважив, що «війна здатна призвести як до загибелі мови, так і до створення зовсім іншої, оновленої» [111]. У зв'язку з подіями, що відбуваються в сучасному світі, спостерігаються стрімкий розвиток і зміна військової тактики і стратегії, оперативного військового мистецтва, з'являються нові технології, що і пояснює регулярне оновлення військової лексики в англійській мові.

Зарубіжні та вітчизняні лінгвісти розглядали питання, пов'язані зі шляхами і способами творення військових термінів, лінгвістичними аспектами формування і функціонування військової термінології, проблемами визначення військового сленгу.

Вітчизняні мовознавчі студії з питань дослідження військової лексики представлені науковими розвідками таких вчених як В. В. Балабін, Д. В. Василенко, Ю. А. Зацний, С. М. Єнікеева. Серед зарубіжних досліджень на увагу заслуговують праці М. Джонсона, П. Діксона, Дж. Лакоффа, Л. Л. Нелюбіна, Г. А. Пасічника, В. Пріста, Г. М. Стрілковського, К. Шефнера.

До військової лексики відносяться слова та поєднання, що позначають мілітаризовані поняття, пов'язані зі збройними силами, військовою справою та війнами. Також до військової лексики відносять науково-технічні терміни, що вживаються у конотації з військовими поняттями.

Однак огляд теоретичних джерел демонструє потребу ширшого вивчення військової лексики англійської мови, зокрема, необхідність вивчення структурно-семантичних та тематичних характеристик складових військової лексики.

Таким чином, **актуальність теми дослідження** обумовлена потребою глибшого дослідження особливостей військового дискурсу досліджуваної мови, важливістю дослідження структурно-семантичних особливостей військової лексики.

Мета роботи полягає у всебічному описі військового дискурсу та виконанні детального дослідження військової лексики на матеріалі роману Ішмаеля Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика-солдата».

Завданнями роботи є:

- з'ясувати теоретико-практичну значущість обраного питання;
- розглянути теоретико-методологічні засади вивчення англійськомовного військового дискурсу;
- проаналізувати та описати принципи класифікації військової лексики;
- здійснити всебічне дослідження військової лексики у романі Ішмаеля Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика-солдата».

Об'єктом дослідження є англійськомовний військовий дискурс.

Предметом дослідження є структурно-семантичні та граматичні особливості військової лексики.

Методи та прийоми дослідження визначаються метою та завданнями роботи. За допомогою *описового методу* здійснена інвентаризація лексичних та фразеологічних одиниць військової справи та тлумачення основних характеристик термінологічної одиниці. *Методом кількісного аналізу* здійснюється підрахунок військових лексичних та фразеологічних одиниць. При доборі ілюстративного матеріалу дослідження використано *метод суцільної вибірки*; *методи структурного та семантичного аналізу* як засіб лінгвістичної характеристики термінології військового дискурсу; *методи*

узагальнення одержаної інформації.

Інформаційну базу дослідження становлять: підручники та посібники, періодичні видання, друковані та інтернет-джерела, дані про військовий дискурс, інформація про роман Ішмаеля Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика-солдата», монографії та науково-аналітичні статті.

Обсяг вибірки емпіричного **матеріалу** становить 196 одиниць дослідження, які включають лексичні та фразеологічні одиниці. Джерелом вибірки слугував англomовний роман Ішмаеля Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика-солдата».

Матеріали дослідження можуть бути використані в практичних та теоретичних курсах лексикології англійської мови, на заняттях з аспекту «Домашнє читання».

Публікації. Основні положення та результати магістерської роботи викладено у статті збірника студентських наукових статей ДонНУ імені Василя Стуса.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи, списку використаної літератури (125 наукових джерел українською, російською та англійською мовами), списку лексикографічних джерел (12 словників українською, російською та англійською мовами) та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ВІЙСЬКОВОГО ДИСКУРСУ

1.1 Військова лексика як система мови

Фахова підмова, зокрема військова, є особливою формою існування мови, що має професійну спрямованість. Її найбільш рухомих компонентом є лексична підсистема.

Військова лексика є сукупністю мовних одиниць, що поєднуються спільним змістом і відображають понятійну, предметну та функціональну схожість явищ, які вони позначають. Військовий вокабуляр складається з ядра – термінологічної лексики, і периферії – нетермінологічної, субстандартної лексики [11, с. 4].

Услід за В. М. Шевчуком військовий термін – це «слово або словосполучення, що використовується для позначення певного спеціального поняття, яке відноситься до того, чи іншого розділу військової науки або до військової техніки» [100, с. 8].

Поняття «військова субстандартна лексика» об'єднує різні соціально-функціональні класи слів, які використовуються в мовленні військових у неофіційному спілкуванні, а саме жаргонізми, сленгізми, сленгові фразеологізми.

Схожий підхід до визначення поняття «військовий термін» застосовує і вчений Н. К. Гарбовський, який вважає таким терміном спеціальне найменування, що має просту або складну формальну структуру (словосполучення), співвідноситься з певним поняттям зі сфери військової справи (військової науки, техніки, життєдіяльності військ), у семантичній структурі якого є сема «військовий», «бойовий» [17, с. 48].

Розглядаючи «військову лексику» як слова та словосполучення, що є засобами позначення військових понять, А. Т. Аксенов виокремлює в ній три

основні характерні складові: військову термінологію, неофіційні еквіваленти військових термінів і військові арготизми. Він вважає, що військові терміни не відтворюють суб'єктивну оцінку об'єкта мови і їхнє вживання обумовлене офіційною військовою літературою [1, с. 4–5].

Дослідник Л. Л. Нелюбін розглядає англомовну військову лексику з позиції військового перекладу. Він систематизує військову лексику на три основні групи: військову термінологію, військово-технічну термінологію та емоційно забарвлену військову лексику [61, с. 13].

У мові бойових документів автор засвідчує наявність спеціальної військової фразеології – змінно-стійкі та стійкі словосполучення, які нечасто вживаються у літературній мові і наявні у сфері мовного спілкування з військової тематики [28].

Головним чином, військові фразеологізми використовуються в усному мовленні військових і утворюють різні соціально-функціональні класи слів, які складаються з неоднорідних за своєю функціональною характеристикою лексичних одиниць.

З погляду лінгвокраїнознавства військова лексика – це сукупність усіх елементів сфери військового спілкування, що віддзеркалюють вплив культурних, історичних, територіальних, вузькоспеціальних та інших екстралінгвальних чинників, що знаходять свій словесний вияв у конкретних виразах [37, с. 12].

Таким чином, відомо кілька поглядів на питання щодо визначення поняття «військова лексика». Але головним для розуміння є те, що військова лексика є різновидом спеціальної лексики, і вона певним чином віддзеркалює вплив зовнішніх та внутрішніх чинників.

Військову лексику прийнято поділяти на три основні групи:

- військову термінологію, що позначає поняття, які пов'язані безпосередньо з військовою справою, збройними силами, способами ведення збройної боротьби і т.ін.;

- військово-технічну термінологію, яка включає науково-технічні терміни;

- емоційно забарвлену військову лексику, представлену словами та сполученнями, які часто вживаються в основному в усній розмовній мові військовослужбовців і є фактично стилістичними синонімами відповідних військових термінів [11, с. 13].

Для військової субстандартно́ї лексики характерною ознакою є наявність емоційно забарвлених евфемічних слів і фраз, в основі яких є смислове поєднання в одному контексті різних значень одного слова, або різних слів (словосполучень), тотожних або подібних за звучанням [11].

1.2 Військовий дискурс та його основні характеристики

У світовій історії армія як соціальний інститут завжди займала важливе місце в державній системі. Сьогодні вона не тільки бере безпосередню участь у вирішенні військових конфліктів, а й бере активну участь у політичному житті будь-якої держави.

Армія містить в собі складну систему взаємовідносин особистостей зі своїми правилами і законами комунікації. Вивчення мови армії в її структурному, змістовному і функціональному аспектах ведеться в рамках лінгвістичної когнітивістики, теорії дискурсу, термінознавства та низки інших дисциплін [104, с. 1].

Військовий дискурс знаходиться на перетині військового і науково-технічного дискурсів. Військовий дискурс утворюється інституціональним спілкуванням, яке використовує певну систему професійно орієнтованих мовних засобів. Військовий дискурс являє собою вузькоспеціалізовану професійну комунікативну область [103, с. 42]. В. В. Погонєць визначає поняття військового дискурсу як «комунікативну підсистему мовлення (текст у сукупності з позамовними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими чинниками)» [70].

Військовий інституційний дискурс прирівнюється до соціальної практики: «регламентоване інституційне мовотворення, характерне для збройних сил в сукупності всіх комунікативних реалізацій і в єдності з соціокультурними, прагматичними, психологічними факторами» [22, с. 21].

Інституційний військовий дискурс рефлектує «структурні особливості армії як соціального інституту і характеризується специфічною «міліарною» комунікацією, схильністю до постійної динаміки; гендеро-центричним (маскулінним) характером; посиленою хронотопністю, тенденцією до регіоналізації (закріпленістю за окремою територією), з одного боку, універсальністю (стосовно всієї держави) – з іншого; тісним взаємозв'язком з певними типами інституційного дискурсу (діловим, політичним, навчальним, технічним, економічним), що зображають ситуації зіткнення військової сфери та інших сфер життєдіяльності військовослужбовців; посиленою ієрархічністю і номенклатурністю в мовному вираженні» [22, с. 165].

За своєю спрямованістю англomовний військовий дискурс належить до інформативного типу дискурсу, оскільки поняття «військовий дискурс» включає висловлювання на тему війни, проведення бойових дій, операцій, військових конфліктах і гарячих точках, осередках локальних і глобальних напруженостей, або гуманітарних криз.

Існує низка класифікацій жанрів військового дискурсу. Так, Г. М. Стрілковський [85] виділяє два стандартні різновиди військово-технічних текстів, виходячи з їх функціонального призначення:

1) тексти інформаційного змісту (військово-наукові, військово-інформаційні і військово-публіцистичні);

2) тексти, які регламентують життя і діяльність військ (статути і настанови, військово-ділові тексти (накази, розпорядження, доповіді, донесення, зведення)), – цю групу прийнято називати «військовими документами» [85, с. 100–101].

Ю. Ю. Дуброва [23], досліджуючи військовий дискурс як статусно

орієнтований тип дискурсу виокремлює такі специфічні характеристики:

- 1) абстрагований продуцент тексту;
- 2) чітко визначений адресат, що пов'язано з регламентованістю його прав та обов'язків та соціальною функцією;
- 3) високий рівень інформаційної насиченості, змістовно-фактуальний тип інформації, експліцитність, однозначність, компресивність інформації;
- 4) високий рівень інформаційної насиченості, змістовно-фактуальний тип інформації, експліцитність, однозначність, компресивність інформації;;
- 5) низький рівень інтердискурсивності;
- 6) високий рівень стандартизації [23, с. 10].

Військово-технічні матеріали та військові документи, що формують формальний військовий дискурс, мають ряд загальних лексичних особливостей: це часте використання термінології, яка безперервно змінюється шляхом випадання з обігу деяких слів, зміни значень, поповнення новими термінами у зв'язку з реорганізацією видів збройних сил, появою нових зразків озброєння і бойової техніки, розробкою нових методів ведення війни: це наявність скорочень і індексних позначень і умовних знаків для зразків озброєння і військової техніки.

Система умовних позначень затверджена для всіх видів збройних сил і є єдиною для окремого виду озброєння або техніки, тому людина, що має уявлення про систему умовних позначень може без труднощів розшифрувати їх. Наприклад, *СН-47А* позначає наступне: *СН* «Cargo Helicopter» 'вантажний вертоліт', 47 – номер конструкції, А – перша модифікація [104].

Неформальний військовий дискурс в основі містить мовленнєве спілкування. Розглядаючи військовий дискурс у двох його складових – текст і контекст – важливо зазначити, що для неформального військового дискурсу контекст виявляється вкрай важливим. Якщо точніше, неформальне спілкування в армії можливе лише за умови відносно рівних статусно-рольових відносин комунікантів, тобто спілкування з використанням сленгу

та розмовних висловів можливе, швидше, між солдатами, ніж між військовослужбовцями термінової служби або курсантами військових училищ та представниками офіцерського складу. Це ще раз підкреслює значення субординації як одного з основоположного моменту армійського життя та військового дискурсу. З іншого боку, кожному з виду інституційного дискурсу характерна своя міра співвідношення між статусним і особистісним компонентами. Специфіка інституційного дискурсу розкривається у вигляді громадського інституту. Армія як чітко структурований громадський інститут, як певна система, допускає малу частку особистісного компонента, який виявляє себе у неформальній частині військового дискурсу [21].

Серед текстів неформального військового дискурсу виділяються військові художні тексти як спосіб найбільш емоційно вираженої та лаконічної подачі інформації. Даний жанр покликаний насамперед інформувати аудиторію, що іноді набуває форми маніпулятивної функції, що вимагає особливого розгляду і у зв'язку з чим представляє дослідницький інтерес. Вплив на аудиторію за допомогою прихованих маніпуляцій, регулювання подачі інформації є гібридною характеристикою військового дискурсу, оскільки він відображає складні військово-політичні реалії та взаємини сторін конфлікту та сторін-спостерігачів на всіх стадіях розвитку військового конфлікту: початку, продовження та закінчення. Риторика таких повідомлень визначається жорсткими рамками жанру: будучи спрямованою на масову читацьку аудиторію, вона позбавлена діалогічності, справжньої комунікативності з правом реципієнта вибирати комунікативну стратегію у відповідь, вступати в діалог [33].

У такому розумінні, дискурс художнього тексту військового спрямування є інформативним, тому що автор намагається надати читачеві певну інформацію у формі опису власного, емпіричного досвіду з метою подальшого розширення, або, навіть, зміни світобачення, світосприйняття та діяльності адресата [21, с. 166].

Глобальними рисами військового дискурсу, як зазначають О. А. Кучинська та О. В. Ларченкова [52], є темпоральний (мінливий) характер всієї військової системи щодо цілей, завдань і вимог, поставлених державною владою, по відношенню до якої військова доктрина є вторинною системою, субординація всіх органів влади у військових відомствах і відповідно підлеглого складу, авторитарність, тобто, централізація керівництва і відповідальність посадових осіб.

Звідси випливає, що буде віддаватися пріоритет одним жанрами в порівнянні з іншими, в яких будуть зберігатися чіткість і логічність викладення думки, стандартність побудови тексту, різна комунікативна насиченість і комунікативна напруженість [52, с. 114].

Отож, військовий дискурс в цій роботі визначається як регламентоване інституційне мовотворення, характерне для збройних сил в сукупності комунікативних реалізацій та є складною системою взаємин особистісного та інституційного компонентів, що добре простежується на прикладі розглянутих складових – формального та неформального військового дискурсу.

1.3 Військова термінологія в системі термінології англійської мови

У сучасному світі не лише наукова, а й практично будь-яка інша сфера життєдіяльності людини не обходиться без спеціальних слів, що використовуються у конкретних ситуаціях конкретними людьми. Самі по собі ці слова часто бувають багатозначними і можуть використовуватися в самих різних областях, але бувають випадки, коли вони зберігають (або набувають) одну конкретну дефініцію у певному контексті. В у цьому випадку дані слова стають термінами.

У лінгвістиці під «терміном» розуміється «слово або словосполучення, що точно позначає якесь поняття, що застосовується в науці, техніці, мистецтві. На відміну від слів загальноживаних, які часто бувають

багатозначними, терміни, як правило, однозначні, їм також не властива експресія» [59].

За весь час вивчення різноманітних властивостей терміна та термінології існує величезна кількість визначень поняття «термін». А. В. Суперанська так пояснює існування різних трактувань поняття «термін»: «...у представників різних дисциплін воно пов'язується зі своїми особливими поняттями та уявленнями, має нерівний обсяг змісту та визначається по-своєму» [87, с. 66]. Тим не менш, у більшості існуючих визначень чітко видно зв'язок терміна із поняттям. Наприклад:

- «терміни – це слова спеціальні, обмежені своїм особливим призначенням; слова, які прагнуть бути однозначними як точний вираз понять та називання речей» [92, с. 56];

- «термін – це слово (або словосполучення), мовний знак якого співвіднесений (пов'язаний) з відповідним поняттям у системі понять даної галузі науки та техніки» [92, с. 87];

- «термін – слово або словосполучення спеціального (наукового, технічної і т. п.) мови, що створюється (приймається, запозичена тощо) для точного вираження спеціальних понять та позначення спеціальних предметів» [19, с. 76];

- «термін – це слово (або словосполучення), що є єдністю звукового знака та співвіднесеного (пов'язаного) з ним відповідного поняття у системі понять цій галузі науки і техніки» [65, с. 61].

Серед інших особливостей поняття «термін» варто також відзначити, що, на відміну від слів, що належать до загальної лексики, яка часто характеризується багатозначністю та високим емоційним забарвленням, терміни в межах сфери дії здебільшого однозначні і позбавлені будь-якої експресії.

Підкоряючись словотворчим, граматичним та фонетичним правилам даної мови, терміни створюються шляхом термінологізації лексичних

одиниць загальнонародного мови, а також за допомогою запозичення та калькування іноземних термінів.

У сучасній лінгвістиці відзначається наступна тенденція: уникнення розбіжностей, спричинених неправильним перекладом та трактуванням термінів найрізноманітніших наук та сфер діяльності людини, вчені всього світу прагнуть семантичної уніфікації термінів та їх систем, що належать одній і тій же науці в різних мовах та до використання інтернаціоналізмів у термінології.

Крім вельми неоднозначного з погляду визначення поняття «термін», існує також поняття «термінологія», яке потрібно відрізнити від «терміну». На думку А. А. Реформаторського, «термінологія – це сукупність термінів даної галузі виробництва, діяльності, знання, що утворює особливий сектор лексики, найдоступніший свідомого регулювання та впорядкування» [74, с.18].

Такі вчені, як А. В. Суперанська, Н. В. Подільська та Н. В. Васильєва наводять такі визначення поняття «термінологія»:

- сукупність або деяка невизначена множина загальнонаукових термінів;
- сукупність термінів (понять та назв) будь-якої певної галузі знання;
- вчення про освіту, склад та функціонування загальнонаукових термінів;
- вчення про освіту, склад та функціонування термінів певної галузі знання, що вживаються у певній мові, та їх еквівалентах в інших мовах;
- загальне термінологічне вчення [87, с.78].

Р. Р. Ісєєв, в свою чергу, дає такі визначення поняття «термінологія»:

- слова та словесні комплекси, що співвідносяться з поняттями конкретної науки та вступники у системні відносини з іншими подібними словами та словесними комплексами, складаючи разом з ними у кожному випадку особливу замкнуту систему;

- сукупність взаємообумовлених лексичних одиниць, що служать для позначення понять будь-якої галузі людського знання, які в у свою чергу

утворюють систему її понять;

- сукупність умов лексичних одиниць конкретного мови для спеціальних цілей, що означає їх загальне (конкретне чи абстрактне) поняття [32, с.31].

Аналізуючи всі вищенаведені визначення, можна сказати, що термінологія – це певна група або система слів-термінів, яка застосовується у конкретній галузі життєдіяльності людини

Стандартизована військова та пов'язана з нею термінологія є основою спільної воєнної доктрини. Вона дає змогу спільним силам організовувати, планувати, відпрацьовувати та виконувати операції спільною мовою, яка чітко сформульована і зрозуміла.

Військова термінологія – це мовне вираження військової діяльності. З'являється кодова мова, яка використовує прості слова в певних формах, але призводить до точних результатів. За відсутності такої кодової мови, яка може бути розшифрована виконавцем, розуміння деталей місій було б неможливим, і практично виконання на полі було б катастрофічним [52, с. 203]. Військова термінологія являє собою терміни та мову військових організацій та персоналу як дискретної категорії [52].

Дослідник В. Н. Шевчук дає наступне визначення військової термінології: «впорядкована сукупність військових термінів мови, які відображають понятійний апарат військової науки і пов'язані з формами і способами ведення війни, з питаннями стратегічного використання збройних сил, а також оперативно-тактичного застосування об'єднань, з'єднань, частин і підрозділів, з їх організацією, озброєнням і технічним оснащенням» [100, с. 86].

Автори словника професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України визначають військову термінологію як «сукупність військових слів і словосполучень, що позначають певні військові поняття як основну частину військової лексики». З цієї точки зору військова термінологія, як і будь-яка інша, має певну внутрішню організацію і являє

собою «сукупність одиниць термінологічної номінації понять військової науки» [130, с. 102].

Перейдемо до визначення поняття військового терміну. Автор І. М. Матюшин [57] розуміє під військовим терміном лексичну одиницю, яка виконує функцію номінації певного референта військової справи у сфері офіційної військової комунікації [57, с. 8].

Вчений В. П. Коровушкін [44] визначає військовий термін як стандартну лексичну або синтаксичну номінативну одиницю з нейтральною конотацією, що позначає загальновійськове або військово-спеціальне науково-технічне поняття і функціонально закріплене за професійно-корпоративною областю військової справи конкретного суспільства і відповідною військовою сферою функціонування національної мови у військовому соціумі [44, с. 58].

Дослідниця Л. А. Пекарська [67] виділяє наступні особливості військової термінології:

- багаторівнева організація, тобто «підсистеми», що описують різні аспекти військової справи;
- використання термінів найрізноманітніших наукових і технічних галузевих терміносистем;
- регламентований характер більшості термінів;
- відсутність емоційно-експресивних відтінків [67, с. 95–96].

Автор Ю. Н. Сдобнова [78] називає галузеві групи військової термінології «терміносфери», до числа яких вона відносить терміносфери родів військ і видів Збройних сил, терміносфери військової техніки, організаційну терміносфери, загально-тактичну терміносферу, штабну терміносферу, військово-політичну терміносферу, командно-стройову терміносферу, військово-топографічну терміносферу [78, с. 199].

Військова терміносистема є складником національної терміносистеми, що має свої особливості формування та функціонування, зумовлені специфікою військової підмови та військової справи загалом [65, с. 17].

Склад сучасної англійсько-мовної військової та військово-технічної термінології, за Л. Л. Нелюбіним [63], не постійний. Він безперервно змінюється через зникнення з ужитку ряду слів, зміни значень, безперервного поповнення новими термінами, наприклад, у зв'язку з реорганізацією видів збройних сил, появою та розробкою нових зразків військового озброєння та військової техніки, нової стратегії ведення бойових дій тощо [63, с. 14].

Військова термінологія складається в національній мові поетапно, відображаючи лінгвокультурну ситуацію, характерну для конкретної епохи.

Отже, військова термінологія представлена сукупністю військових термінів, що визначаються як стандартні лексичні або синтаксичні номінативні одиниці, що позначають загальновійськове або військово-спеціальне науково-технічне поняття і функціонально закріплені за певною областю військової справи конкретного суспільства.

1.4 Військовий сленг як невід'ємна частина військової лексики

Військовий сленг – це різновид професійної лексики, яка включає в себе слова та вирази різних видів діяльності та професій, при цьому має численний ряд відмінностей від простих професіоналізмів. Виходячи з цього, слід зазначити, що військовий сленг є специфічною та вкрай цікавою проблематикою у лінгвістиці.

Найперша згадка про англійський військовий сленг, яка заслуговує на належну увагу, було помічено в 1758 році, в роботі Ф. Гроуза «A Classical Dictionary of Vulgar Tongue». У 1796 році, у третьому виданні вищезгаданого словника, було нараховано близько 70 одиниць військового сленгу. Ці одиниці належали до лексики професійної термінології, і до побутової лексики солдатів. Відмінною особливістю вивчення військових сленгізмів до середини XX століття був той факт, що цим вивченням займалися виключно лексикографи.

Проте найпершим і фундаментальнішим описом англійської просторіччя

була монографія Е. Патріджа «Slang Today and Yesterday», яка була написана у 1933 році. Він бере до уваги кілька статей, написаних раніше попередниками, де хоч зовсім небагато була порушено проблематику військового сленгу. Поряд з цим він приділяє особливе увагу сленгу моряків та солдатів. Також у своїй монографії Е. Патрідж представляє лексикографічну довідку, вказуючи на відповідні словники, де зафіксовано одиниці військових сленгізмів, наводить тлумачення цих сленгізмів, до того ж уточнює їх значення і функціональні сфери вживання. Розглянемо приклади деяких слів, які він відстежує за словниками Дж. Брофі «Songs and Slang of the British Soldier», та Ф. Гроуза, Дж. Хоттена «A Dictionary of Modern Slang, Cant and Vulgar Words». Наприклад, *a rookery* «that part of a barrack occupied by subalterns» [123] ‘частина казарм, яку займають офіцери’. *A rooky* означає «recruit», ‘новачок, новобранець, салага’, *a lobster-box* ‘барак або військова станція казарма’, *bad bargain* «a worthless soldier»; укр. ‘поганий солдат’ та інші [123].

У 1976 Е. Патрідж публікує словник британського просторіччя «A Dictionary of Slang and Unconventional English», які він описує військовий сленг, характерний тієї епохи [123]. Дослідження С.Б. Флекснера і Х. Уентворта вплинули на розвиток соціальної сфери лексикології у англійській. До словника американського просторіччя «Dictionary of American Slang», була представлена бібліографія, яка включала більше 70 назв аналогічних статей. В свою чергу, приділялася особлива увага історії освіти сленгів, а також «субкультурним» класифікаціям американських сленгізмів. Найчастіше, робота вищезгаданих вчених була пов'язана найбільше безпосередньо з лексикографічним описом, ніж з науковим аналізом [123].

Декілька одномовних словників англійського просторіччя вже з'явилися після Другої світової війни, у них якраз і був досить широко представлений військовий сленг. Військовий сленг, а також військові терміни були представлені та систематизовані у словниках Е. Патріджа «A Dictionary of

Forces Slang» (1946); Ф.С. Гутзмана «A Dictionary of Military, Defence Contractor and Troop Slang Acronyms» (1990) і «Військовому енциклопедичному словнику» (1981).

Пізніше виявилось, що монографія Е. Патріджа була найдетальнішим і продуктивним дослідженням військового сленгу, після неї важко було знайти дослідження зарубіжних лінгвістів, які настільки повно описали б специфіку англійських військових сленгізмів. Але лише роботу Г. Менкена «The American Language», що присвячена американському варіанту англійської мови, можна було прийняти за виняток. Г. Менкен виділяв американський військовий сленг як продукт регулярних військ, як мовне явище, яке не залежить від британського військового сленгу. Фундаментальна праця вченого містить кілька соціально-професійних характеристик військового сленгу та особливості походження американського військового сленгу [121].

Розглянемо деякі приклади, які вчений наводить у своїй праці. Він говорить про запозичення з британського військового сленгу часів першої світової війни в американський військовий сленг, наприклад, такі як: *Jack* ‘хлопець’, *over the top* ‘йти в атаку’, *frog* ‘француз’, *Johnson* ‘важкий німецький снаряд’, *blimp* ‘зарозумілий офіцер’, *blotto* ‘п’яний в устілку’ та інші. При цьому, як зазначає Г. Менкен, дуже багато популярних серед солдатів британських військових сленгізмів часто вживалися американськими солдатами. Наприклад, такі слова як *funk-hole* ‘притулок’ або ‘окоп’, *fag* ‘недопалок, бичок’, *blighty* ‘легке поранення, внаслідок якого солдату надається право вирушити на батьківщину’. У свою чергу, вчений відзначає і наявність зворотньої сторони, яка полягає в тому, що іноді американський сленг також використовувався і британськими солдатами. В здебільшого вживали такі слова, як *chew the rag* ‘тріпатися, нести нісенітницю’, *cold feet* ‘боягуз’, *nix* ‘немає’ та багато інших. Автор наводить приклад і вказує на існування деяких стародавніх військових сленгізмів: *slum* ‘тушонка’, *gob* ‘моряк’, *top kick* ‘перший сержант’, *jawbone* ‘позичати’, *padre* ‘армійський

священик' та інші. Також існує низка слів, які вважаються утвореними під час Першої світової війни, наприклад, *AWOL* (*absent without official leave*) 'самовільник' або *tin-hat* 'каска'. У завершенні свого дослідження автор зазначає, що мовленнєве спілкування американських військовослужбовців завжди було наповнено вульгаризмами, які неможливо навіть відобразити у науковому аналізі [121].

У вітчизняній лінгвістиці дослідження англійського військового сленгу також представлене роботами видатних вчених таких як: Д. В. Василенко, Ю. А. Зацним та ін.

Г. А. Судзіловським у 1973 році був створений словник, під назвою «Англо-російський словник військового сленгу», в якому були присутні деякі вказівки на наявність військового сленгу в англійській мові. Іншими словами, словник включає невелику теоретичну частину, де він пропонує індивідуальне розуміння військової лексики. При цьому вченим дається опис військово-побутової та військово-професійної лексики військовослужбовців. Наприклад, він розглядає деякі скорочення, а також власні імена, такі як *Jim Crow* 'спостерігач', *KO* (*knock out*) 'вразати, підбивати' або закодований сленг, наприклад, *soup* 'погана видимість'. Г. А. Судзіловський підібрав і переклав деякі сленгізми, але ним не були встановлені лексико-граматичні, або лексико-семантичні особливості, також не були виявлені темпоральні і ареальні відмінності. На його думку сленгова лексика складається з так званих «спотворених, понівечених слів загальнонародного мови» і характеризується антисупільною спрямованістю [131]. Вона або малозрозуміла або зовсім незрозуміла для загального вживання. Дослідник вважає, що поява сленгізмів жодним чином не обумовлено причинами, що викликають утворення експресивної лексики, яка так збагачує мову народу. Г. А. Судзіловський вважає, що сленгізми, просто будучи іншими назвами вже відомих понять, та повторюючи відповідні найменування загальнонародної мови за відсутності будь-яких експресивних особливостей

та переваг, що засмічують мову [86].

Дослідник вважає, що військовий сленг – це шар сленгу в лексиці англійської мови, яка в основному позначає військові поняття, такі як, наприклад, *chicken* ‘полковник’. Він вважає, що деякі фрази і слова можуть позначати також і невійськові поняття, наприклад, *side arms* позначають ‘столове приладдя (вилка, ніж, ложка)’. Вчений відносить подібну лексику до військового сленгу, оскільки сфера її функціонування обмежена збройними силами Англії та США. Г. А. Судзіловський виділяє у складі військового сленгу просторічну та розмовну лексику, наприклад, *zebra* ‘сержант’ та військові сленгізми, наприклад, *a cramble* ‘тривога’. Слід зазначити, що військова лексика, на відміну загальноповживаного просторіччя, використовується у діалектній сфері збройних сил [86].

Якщо розглядати військову лексику у стилістичному аспекті, то вона може ділитися на розмовно-вторинну лексику, якій властиво сленгізми, грубі слова, вульгаризми та емоційно-негативну фарбування. Вчений зазначає, що сленг є особливою категорією розмовної. стилю в англійській мові, якій характерна насиченість вживання найгірших сленгізмів, переважно гангстерського сленгу, вульгаризмів та гостро фамільярних слів [86].

Г. А. Судзіловський проробив велику роботу з перекладу, збору та організації, виявлення деяких особливостей військового сленгу. Але на думку деяких його послідовників, автор нечітко розділив поняття «просторіччя», «сленг», «жаргон», «діалект», «розмовна лексика», та «вульгаризми». Більше того, деякі критики говорять про неясність ієрархічної структури ряду лексичних одиниць, які позначають раніше ці терміни. Для того, щоб проілюструвати свою класифікацію, автор навів приклади, які, на думку критиків, не мають відповідних словникових послідів, які в свою чергу, підтвердили б дану класифікацію. Вчений, при цьому, не підтверджує це відповідними послідами та дефініціями, при виділенні у своєму словнику різні сфери вживання військового сленгу, наприклад, виділяючи їх за

пологами, та видами різні послуги збройних сил. Крім того, місце військового сленгу не було ідентифіковано. у лексичній системі англійської мови [94].

Також слід згадати про монографії Т. М. Беляєвої та В. А. Хом'якова «Нестандартна лексика англійської мови». У цій монографії В. А. Хом'яков ґрунтується на тому, що досить часто професійний сленг, властивий одному роду військ, може бути незрозумілий не тільки стороннім, які не мають нічого спільного з військовою професією, але також і представниками військової професії та інших родів військ. Наприклад, сленг, що вживається службовцями військово-повітряних сил, що не буде зрозумілий службовцям прикордонних військ. Автор зазначає, що американський та британський військовий сленг з вузькою спрямованістю був в основному сленг пілотів і моряків через специфіку ведення бойових маневрів (дій). За словами вченого, це робить перевагу, як у мові американців, так і в мові британців, слів та виразів, які були запозичені з цих сленгів. Для того, щоб чітко показати це, автор наводить сленгізми, які увійшли до післявоєнної експресивної розмовної мови:

- від американського військового сленгу *bamboo juice* 'вино', *cat beer* 'молоко' та інші;
- з сленгу англійських військових льотчиків *watch your step* 'бути обережним', *bale out* 'стрибати з парашутом', *chow* 'їжа', *bloke* 'хлопець', *sad apple* 'нервова людина' і так далі.
- із сленгу англійських моряків *brassed off* 'ситий по горло', *banger* 'сосиска', *on the Baron* 'за казенний рахунок або безкоштовно', *career boy* «людина, яка ставить особисте просування по службі вище за інтереси самої служби» та інші [11].

Військовий сленг, переважно виник під час військових дій у Кореї та В'єтнамі, в період Другої світової війни, стверджує дослідник. Після цього він підкреслює, що також існує і професійний сленг НАТО, в якому є, принаймні, п'яти тисяч різних слів і висловів, при цьому, професійний сленг НАТО дуже

відрізняється від англо-американських сленгізмів Другої світової війни.

У своїх ранніх працях В. А. Хом'яков «Про спеціальний сленг» (1968), та «Введення у вивчення сленгу – основного компонента англійського просторіччя» (1971) пояснює, що військовому сленгу притаманні слова, крім спеціальної термінології, слова-клички, з глузливою, пародійним або іронічним емоційним забарвленням. Для наочності автор наводить приклади в американському військовому сленгі: слово «солдат» може передаватися як *fodder, man butcher, tin soldier* або *war horse*. Автор вважає що, за винятком *man butcher*, всі інші сленгізми перейшли до загального сленгу. Виокремлюючи групу застарілих військових сленгізмів автор наводить наступні приклади *brass hat* ‘офіцер’, *GI Jesus* ‘священик’, *Jerry, Krauthead* ‘німецький солдат’ [95]. До того ж, В. А. Хом'яков у своїх роботах дає визначення понять «вульгаризми», «низькі колоквіалізми», «загальні сленгізми» та наводить класифікацію експресивної просторічної лексики.

Також необхідно взяти до уваги роботи такого дослідника, як А. Д. Швейцер. Свої роботи «Соціальна диференціація англійської мови США» (1983), «Питання соціології мови у сучасній американській лінгвістиці» (1977), «Нарис сучасної англійської мови в США» (1976), він присвячує питанням соціальної диференціації англійської у США. Дослідник вважає, що військовий сленг можна віднести до так званого «спеціального сленгу». При цьому він не розмежовує такі терміни як «жаргонізм» та «сленгізм». У його роботах йдеться про те, що значну частину військових сленгізмів складають емоційно забарвлена лексика військових термінів, здебільшого з іронічною, саркастичною або пародійною конотацією. Були наведено у приклад порівняння між виразами: статутне *first sergeant* ‘старшина’ та сленгове *top kick*, а також офіційне *second lieutenant* ‘другий лейтенант’ та сленгове *shavetail*. Автор ґрунтується на тому, що всі сленгізми охоплюють набагато ширшу понятійну сферу, ніж офіційна статутна термінологія, оскільки вони здатні відбивати всі сторони військового побуту.

Місцями у військових сленгізмів немає стійких еквівалентів літературній мові, наприклад, *gold brick* «солдат, що відлинює від служби», *Guardhouse lawyer* «солдат, який вважає себе знавцем військових законів» [99].

А. Д. Швейцер, разом із В. А. Хом'яковим, бере до уваги кілька важливих особливостей військового сленгу, таких як емоційна забарвленість, співвідношення зі статутною термінологією та міжсленгова і темпоральна мобільність. Наприклад, А. Д. Швейцер говорить про «горизонтальну мобільність», тобто. вказує на наявність можливості у військового сленгу переміщення з одного соціального діалекту до іншого. Для цього вчений наводить наступний приклад: сленгізм *typewriter* 'кулемет', що виник у Першу світову війну, де у двадцятих роках цей сленгізм проник у аргі злочинного світу, а вже в Другу світову війну було змінено військовому сленгі у вузькому спеціалізованому значенні - «ручний кулемет калібру 7,62 мм». Цей перехід з одного соціального діалекту в інший і є горизонтальною мобільністю. Цей процес може представляти собою перший етап деспеціалізації елементів соціальних діалектів, у тому числа та військових сленгізмів [99].

На думку А. Д. Швейцера, другим етапом деспеціалізації військових сленгізмів є їхня вже «вертикальна мобільність». Від самого початку «вертикальна мобільність» проявляється у переміщенні військових сленгізмів із спеціального сленгу до загального сленгу. Наприклад, сленгізм *guardhouse lawyer* був внесений до загального сленгу, який розуміється як «людина, яка охоче дає деякі поради». Під час Другої світової війни виник сленгізм *gremlin* «бісеня, яке викликає технічні неполадки», який у загальному сленгу набув значення «порушник спокою» [99].

Поняття «сублімація» одиниць загального сленгу є заключним етапом деспеціалізації, їх перехід у розмовну лексику літературного мови та водночас деякі одиниці можуть перебувати в процесі такого переходу, тому їхній статус по-різному оцінюється лексикографами. А.Д. Швейцер наводить

серед таких одиниць приклади, такі як: *hawk* ‘яструб, мілітарист’, *dove* ‘голуб, пацифіст’ [99].

Більш детально англomовний військовий сленг у лінгвістиці було описано В. П. Коровушкіним. У військово-професійному аспекті В. П. Коровушкін розмежовує військовий сленг на функціонально-семантичні сфери двох основних ареалів відповідних видів збройних сил англomовних країн США та Великобританії. Виходячи з цього, автор класифікує військові сленги по складовим частинам видів збройних сил: військово-морські сили (ВМС), сухопутні війська (СВ), військово-повітряні сили (ВПС), а також сленги тих полів військ, установ, окремих військових частин та військових кораблів, служб, що входять до структури відповідних видів збройних сил [45].

Останнім часом інтерес до вивчення соціальних діалектів дедалі частіше зростає. Зважаючи на те, що армія служить суспільству та державі, сленгізми досить часто проникають у загальний сленг і внаслідок цього з'являються словники молодіжного сленгу, куди, в свою чергу, входить лексика військового сленгу. Наприклад, у «Словнику молодіжного сленгу» М.А. Грачова та А.І. Гурова містяться такі словникові «посліди», як «солд» (солдатське) та «матр» (матроське), оскільки носіями цих сленгів є молоді військовослужбовці [18].

Висновки до розділу 1

Військова наука є важливою складовою життя сучасного англomовного суспільства. Їх зміни спричиняють виникнення нових об'єктів дійсності, які потребують нових назв, що сприяє формуванню та подальшому розвитку військової підмови.

Підсумовуючи накопичений в цьому розділі теоретичний матеріал, зроблені наступні висновки щодо розуміння об'єкта і предмета даного дослідження.

Термін – це мовний знак, що має дефініцію, є засобом пізнання довколишнього світу й головною пізнавальною одиницею фахової мови, підпорядковується як термінологічним, так і мовним законам, належить до певної терміносистеми, де займає своє місце й може мати системні відношення, здатний утворювати словотвірні деривати, відповідає сучасним літературним нормам мови.

Термінологія кожної галузі утворює систему – терміносистему, в якій терміни поділяються на термінологічні поля та мікрополя, а всю сукупність термінів можна класифікувати відповідно до певних ознак (тематика, ступінь фіксованості, співвідношення у плані вираження між загальноновживаною і термінологічною лексикою тощо).

Військовий термін – це стандартна лексична або синтаксична номінативна одиниця з нейтральною конотацією, що позначає загальновійськове або військово-спеціальне науково-технічне поняття і функціонально закріплений за професійно-корпоративною областю військової справи конкретного суспільства і відповідною військовою сферою функціонування національної мови у військовому соціумі.

Характерними рисами військової термінології є багаторівнева організація, використання термінів найрізноманітніших наукових і технічних галузевих терміносистем, регламентований характер та відсутність емоційно-експресивних відтінків.

Тексти військового дискурсу є прикладом інституційного дискурсу – форми суспільної практики, статусно-орієнтований різновид спілкування, при якому комуніканти реалізують себе в обмеженому наборі рольових характеристик, виступаючи в якості представників певних статусних груп.

Військовий дискурс в цій роботі визначається як регламентоване інституційне мовотворення, характерне для збройних сил в сукупності комунікативних реалізацій та є складною системою взаємин особистісного та інституційного компонентів, що добре простежується на прикладі розглянутих складових – формального та неформального військового дискурсу. Військовий дискурс включає художній текст, основною лексичною характеристикою яких є наявність значної кількості термінологічних одиниць, аббревіатур і скорочень, а комунікативно-прагматичною інтенцією (настановою) виступають інформування, переконання, спонукання до певних дій, пов'язаних із технічними особливостями військової техніки та правилами її використання.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ, ОПИС ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У РОМАНІ ІШМАЕЛЯ БІХА «ЗАВТРА Я ЙДУ ВБИВАТИ: СПОГАДИ ХЛОПЧИКА СОЛДАТА»

2.1 Характеристика роману Ішмаеля Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика – солдата»

Роман «A Long Way Gone» розповідає про хлопчика на ім'я Ішмаель Біх, що живе в Сьєрра-Леоне. Ішмаель Біх народився в 1980 році і жив в селі з матір'ю, батьком і двома молодшими братами. У 1991 році в Сьєрра-Леоне почалася громадянська війна. Повстанці захопили рідне місто Біха, Могбвемо, розташований в Південній провінції Сьєрра-Леоне, і він був змушений тікати. Розлучений зі своєю сім'єю, він кілька місяців поневірявся по півдню з групою інших хлопчиків. У віці 14 років його змусили стати дитиною-солдатом. Відповідно до розповіді Біха, він воював майже три роки, перш ніж його врятував ЮНІСЕФ (Дитячий фонд ООН).

Основна думка, яку автор намагається донести до аудиторії, полягає в тому, що війна і маніпуляції можуть перетворити невинність в зло.

У віці десяти років брат Ішмаеля, Джуніор, навчив його танцювати хіп-хоп, а пізніше вони створили танцювальну групу з його друзями, Таллоу і Халіль. Він проводив свої дні в школі, виступаючи на шоу талантів зі своєю танцювальною групою і слухаючи свій касетний плеєр. Коли в село Ішмаеля почали прибувати біженці, він був здивований історіями, які відбувалися з людьми. Він думав, що їхні розповіді перебільшені, а про війни він знав тільки з книг і фільмів.

Коли Ішмаеля вперше торкнулася війна, йому було 12 років. Він пішов з дому з молодшим і друзями, Таллоу і Халіль. Вони йшли в село, щоб виступити на шоу талантів, коли на їхній будинок напали повстанці. Група

хлопчиків не мала можливості повернутись додому, тому у них не було іншого вибору, окрім як продовжувати рух і піти якомога далі від повстанців.

Протягом наступних двох років Ішмаель перебігав з села в село, намагаючись вижити. Він був розлучений з молодшим після нападу, всього через кілька тижнів після того, як покинув будинок заради шоу талантів. За ці роки на нього було скоєно безліч нападів, і він пережив багато смертей. Мертві тіла зустрічалися в кожному селі і на кожній дорозі, якою проходили повстанці та уряд. Невинних людей убивали без причини на його очах незліченну кількість разів. Він заціпенів від усіх переживань, і йому снилися кошмари.

Зрештою, уряд завербував його в армію. Всім хлопчикам в армії було близько тринадцяти років, проте деяким було лише сім. Лейтенант та начальство сказали хлопчикам, що повстанців треба вбивати, бо це вони вбили друзів та сім'ю хлопчиків. Хлопчиків хвалили за кожне вбивство і давали їм наркотики, щоб упоратися із занепокоєнням. Перша битва Ішмаеля сталася, коли він перестав бути безневинним, зляканим хлопчиком та став злим і мстивим. Вбивства стали звичайною справою, Ішмаель пишався всіма убитими ним повстанцями. Проте, міжнародний дитячий фонд ООН – ЮНІСЕФ витягнув його з лап жорстокої війни. Ішмаель нарешті дізнався, як ним маніпулювали, щоб змусити стати солдатом. У нього були мігрені та страшні кошмари від усіх жахів, свідком яких він став. Він пройшов реабілітацію та возз'єднався зі своїм дядьком, якого він ніколи не бачив. Дядьки та двоюрідні брати Ішмаеля допомогли йому пережити травму.

У 18 років Ішмаель утік із Сьєрра-Леоне після того, як Кабала (місто в Сьєрра-Леоні) зазнала нападу повстанців. Він боявся знову стати солдатом і вирішив залишити свою сім'ю у пошуках притулку.

Пізніше він став активістом руху за права дітей, виступав в Організації Об'єднаних Націй.

Роман Ішмаеля Біха «Завтра я йду вбивати: спогади хлопчика солдата» за жанром є мемуарами, відповідно у творі яскраво виражена суб'єктивізація інформації.

З лінгвістичної точки зору роман викликає інтерес у його дослідженні та подальшому вивченні. Зважаючи на історичні особливості розвитку Сьєрра Леоне, а саме факт існування британських колоній на її території, англійська мова є досить поширеною серед населення цієї країни. Відповідно і автор, гарно володіючи англійською мовою, вміло оперує складними граматичними конструкціями в тексті та не ускладнює розуміння тексту застарілими та давно неживаними словами та фразами.

Гармонійне поєднання лексики у творі дає змогу, використовуючи мовну здогадку, швидко опановувати незнайомі слова та словосполучення.

Синтаксичною особливістю роману є використання коротких речень, побудованих за загальною схемою Subject + Verb.

Емоційної виразності твору додають детальні описи бойових дій, їх результатів, випадків жорстокості та стану головного героя.

2.2 Тематичні групи військових термінів

Вивчення тематичної організації військових термінів, що використовуються у романі, дозволяє висвітлити ключові лексико-семантичні поля таких термінів, а розуміння їх значень є необхідною передумовою створення адекватного розуміння та подальшого використання військових термінів.

З. Й. Куньч вважає, що «систематизація термінології будь-якої галузі знань на основі логічного підходу передбачає виявлення ієрархії наукових понять і створення тематичної класифікації термінів» [51, с. 57].

Тематичне групування військової терміносистеми англійської мови досліджували А. А. Данилевич, Ж. Багана, О. М. Таранова, А. М. Гамов та ін.

А. А. Данилевич [19] та Є. Г. Піріков [73], зокрема, пропонують

класифікувати військові терміни за наступними темами:

- види збройних сил/рід військ;
- військові звання;
- види зброї;
- назви бойових дій;
- види бойової техніки;
- планування військових дій;
- обмундирування/спорядження;

Враховуючи специфіку досліджуваного тексту, дана класифікація була розширена. Відповідно до тематики, військові терміни класифіковано на наступні тематичні групи:

1) території здійснення військових дій:

rebel control territory (130) «захоплена територія, що контролюється повстанцями/ бойовиками» [134];

2) військові формування:

soldier (153) «категорія рядового складу військовослужбовців» [129];

Sierra Leone Military Forces (150) «організовані збройні сили республіки Сьєрра Леоне сформовані для ведення воєнних дій» [112];

intelligence (84) «спеціальна служба, один з учасників розвідувального співтовариства держави, яка здійснює розвідувальну діяльність у воєнній, воєнно-політичній, воєнно-технічній, воєнно-економічній, інформаційній і екологічній сферах» [128];

patrol (117) «невеликий рухомий озброєний загін (військового підрозділу, міліції і т. ін.) або військове судно, літак тощо для догляду за порядком, безпекою на якому-небудь об'єкті, в якомусь районі.» [129];

prisoners (125) «особи, що належить до Збройних сил сторони, яка перебуває в стані війни, добровольці, партизани, учасники руху Опору та інші комбатанти, а також деякі некомбатанти – військові кореспонденти, члени екіпажів торговельного флоту і цивільної авіації та інші, які під час війни

опинилися у владі ворожої сторони» [129];

military friends (101) «група осіб сприймається як єдиний, дружний, згуртований загальними інтересами, цілями, поглядами, загальними минулими (можливо, справжніми) справами колектив. Мається на увазі, що особа, група осіб або соціальний колектив та інша особа, інша група осіб або інший соціальний колектив є близькими людьми через разом перенесені (або перенесені) життєві випробування, пережиті (або пережиті) події, з найкращого боку, що проявили себе і надали один одному підтримку та допомогу» [128];

UN MP (united nations military police) (184) «унікальний рід військ, військовослужбовці якого підготовлені за особливою програмою вишколу, до складу якого входять підрозділи і частини різних спеціальних служб, видів збройних сил (сухопутних військ, авіації, флоту, морської піхоти тощо) та поліції, (міліції, жандармерії), внутрішніх військ, а також антитерористичні підрозділи, які призначені для боротьби і знищення терористичних формувань, проведення спеціальних операцій, організації партизанської війни, диверсійних актів в глибокому тилу противника і виконання інших складних бойових завдань (мала війна)» [128];

army (6) «військова озброєна організація держави, що включає регулярні і нерегулярні військові формування держави. У більшості країн є збройні сили, які утримуються за рахунок податків. Поповнюється або за рахунок призову чоловіків призовного віку (військовозобов'язаний), або за рахунок контрактників (оплачуваних професіоналів). Збройні сили обов'язково містять елементи тоталітарної системи» [129];

lieutenant (92) «військове звання молодшого офіцерського складу у збройних силах багатьох країн, посада, чин або спеціальне звання поліції, міліції та інших «силових» структур держави, командир підрозділу» [129];

commander (32) «військове звання старшого офіцерського складу у Військово-морських силах та Береговій охороні США, Великої Британії,

Канади, Австралії, Південної Африки та інших військово-морських силах країн світу» [129];

corporal (34) «унтер-офіцер низького рангу у збройних силах, зокрема унтер-офіцер з рангом вище рядового першого класу і нижче сержанта або унтер-офіцера з рангом вище ефрейтора і нижче сержанта» [129].

3) приміщення військового призначення:

hospital (78) «установа, що надає медичне та хірургічне лікування та сестринську допомогу хворим або пораненим» [129];

border points (16) «прикордонні пункти, тобто, точки, в яких можливий легальний перетин кордону країни» [129];

4) військова техніка:

helicopter (76) «літальний апарат, важчий за повітря. Зліт гелікоптера, тримання його на певній висоті (зависання) і переміщення в повітрі, забезпечується тримальним гвинтом, що обертається в горизонтальній площині. Переміщення машини, забезпечується нахилом у відповідному напрямку, головного тримального гвинта» [129];

truck (183) «про несухопутний транспортний засіб, призначений для перевезення вантажів» [129].

ship (147) «судно, яке має озброєння та інші технічні засоби для виконання бойових завдань, має військовий екіпаж і входить до складу військово-морських сил» [129].

5) озброєння:

AK-47s (4) «офіційно відомий як Автомат Калашникова— є газовим автоматом, який має патрон калібру 7,65 мм. Розроблена в ССРСР російським конструктором стрілецької зброї Михайлом Калашниковим, це вогнепальна зброя сімейства гвинтівок Калашникова (або «АК»))» [127];

ammunition (5) «бойові припаси або боєприпаси — складова частина озброєння, безпосередньо призначена для враження живої сили противника, знищення його військової техніки, руйнування укріплень, споруд, а також

виконання інших завдань (освітлення місцевості, задимлення, розкидання агітаційної літератури). Дія основної маси боєприпасів заснована на використанні енергії, що виділяється вибуховими речовинами, завдяки якій і відбувається ураження (руйнування, знищення) різних цілей» [129];

gun (67) «зброя дальньої стрільби, призначена для використання стрілецької труби (ствола гармати) для запуску типових твердих снарядів, але також може викидати рідину під тиском (наприклад, водяні пістолети/гармати, розпилювачі для фарбування або миття під тиском, проєктовані розривники води, а також технічно вогнемети), газ (наприклад, світлогазова гармата) або навіть заряджені частинки (наприклад, плазмова гармата). Тверді снаряди можуть бути вільно літаючими (як з кулями та артилерійськими снарядами) або прив'язаними (як з тазерними рушницями та гарпунами).» [127];

machine guns (93) «групово або індивідуальна стрілецька автоматична зброя підтримки яка призначена для ураження кулями різних наземних, надводних і повітряних цілей. Це повністю автоматична зброя, призначена для використання як зброя підтримки у бою, яка зазвичай використовується з упором до спорядження (ремені) або до землі на сошках чи штативі» [127].

semiautomatic machine guns (145) «автоматична зброя – вогнепальна зброя, яка використовує для перезарядження та чергового пострілу енергію порохових газів, що виникає при пострілі. До автоматичної зброї відносяться автомати-пістолети, пістолети-кулемети (автомати), самозарядні і автоматичні гвинтівки, ручні кулемети, великокаліберні кулемети (,- мм) та автоматичні гармати калібру мм і більше. Автоматичній зброї властива висока скорострільність. Живлення патронами буває: магазинне (з спеціальних коробок-магазинів) та стрічкове (з гнучких металевих чи полотняних стрічок)» [127];

bullets (20) «головна частина набою, металевий (переважно свинцевий) предмет, різний за формою, що вилітає із дула вогнепальної зброї, за рахунок

дії порохових газів під час пострілу. Куля зазвичай не містить вибухівки, а завдає пошкодження цілі ударом і проникненням» [127].

weapon (194) «сукупність технічних пристроїв та засобів, що застосовується для ураження живої сили противника, його техніки, спорудження та інших цілей під час ведення бойових дій; озброєння» [127];

G3 weapon. Heckler & Koch G3 (62) «німецька автоматична гвинтівка, прийнята на озброєння армією ФРН у році. У році їй на зміну прийшов автомат калібру 5,45 мм НАТО НК G7» [129];

trap (180) «спеціальне знаряддя для лову звірів, є одним з найдавніших спеціальних технічних знарядь людини для лову тварин на здобич або з метою знищення» [129];

military equipment (99) «військове обладнання, що має фізичну форму»,) озброєння, бойові й небойові машини, прилади, апарати й інші технічні засоби, якими оснащуються збройні сили. Зброю, як засіб ураження часто виділяють у самостійне поняття (звідси висловлювання «озброєння та військова техніка» (ОВТ). Велика кількість завдань, пов'язаних із застосуванням військової техніки обумовлює її різноманітність по видах, численність і складність по конструкції» [129];

rocket-propelled grenade RPG (137) «ракетна зброя з плеча, яка запускає ракети, оснащені вибуховою боєголовкою. Більшість РПГ може носити окремий солдат, і вони часто використовуються як протитанкова зброя. Ці боєголовки прикріплені до ракетного двигуна, який рухає РПГ до цілі, і вони стабілізуються в польоті за допомогою плавників. Деякі типи РПГ можна перезаряджати новими гранатометами, а інші є одноразовими. РПГ зазвичай завантажуються спереду» [129].

б) сфери військової діяльності:

civil war (28) «війна між організованими групами в межах однієї держави (або країни). Метою однієї зі сторін може бути взяти контроль над країною або регіоном, досягти незалежності регіону або змінити політику уряду.»

[125];

operation (114) «сукупність узгоджених й взаємозв'язаних за метою, завданнями, місцем й часом одночасних і послідовних битв, бойових та спеціальних дій, ударів, маневру та дій військ (сил), що проводяться на театрі воєнних дій або стратегічному (операційному) напрямі за єдиним замислом і планом для вирішення стратегічних, оперативних завдань у визначеному районі у встановлений період часу» [125];

7) військові дії:

gunshot (73) «викидання кулі чи снаряду з каналу ствола під дією порохових газів, що утворюються при згорянні порохового заряду. Постріл відбувається за дуже малий проміжок часу» [125].

gunfight (68) «вороже зіткнення, в якому обидві сторони конфлікту стріляють один в одного, використовуючи вогнепальну зброю»

capture (22) «взяття об'єкту під контроль» [125];

attack (10) «вид бойових дій, який застосовується з метою розгрому противника та оволодіння важливими районами» [125];

warfare (193) «процес військової боротьби двох народів або груп націй; війни; збройний конфлікт між двома сторонами, арміями тощо» [125];

hostilities (80) «організовані дії частин, з'єднань, об'єднань всіх видів зброї під час виконання поставлених бойових (оперативних) завдань. Становлять основний зміст війни, воєнного (озброєного) конфлікту. Основними видами є оборона та наступ. Вони ведуться у формі операцій, битв, боїв та ударів на землі, у повітрі (космосі) і на морі як із застосуванням звичайних засобів ураження, так і засобів масового ураження.» [129];

fighting (56) «жорстока боротьба, що передбачає обмін фізичними ударами або використання зброї» [125];

aiming (3) «направлення зброї на ціль для подальшого її ураження» [125]

8) результати військових дій:

injure (82) «нанесення фізичної шкоди» [125];

starvation (156) «соціальне лихо, що виявляється у двох формах: явної (абсолютний голод) та прихованої (відносний голод: недоїдання, відсутність життєво важливих компонентів у раціоні харчування)» [129];

damage (40) «фізична шкода, заподіяна чомусь таким чином, що погіршує її цінність, корисність або нормальне функціонування, збиток, що виник випадково атаки обраної цілі або» [129];

civilian casualties (30) «жертви серед цивільного населення, які трапляються внаслідок, вбивства або поранення нецивільними особами, переважно офіцерами правоохоронних органів, військовими, силами повстанських груп або терористами. Відповідно до права війни це стосується цивільних осіб, які загинули або отримали поранення в результаті дій воєнного часу. У періоди збройного конфлікту існують структури, суб'єкти та процеси на ряді рівнів, які впливають на ймовірність насильства проти цивільного населення» [129].

9) військові стратегії і тактики:

advantage (1) «переваги, що отримуються як наслідок ведення бойових дій» [129];

tactic (159) «наймасовіша галузь та найстаріша складова (як і стратегія) воєнного мистецтва, що охоплює теорію і практику підготовки і ведення бою підрозділами, частинами, з'єднаннями» [129];

10) цілі військових операцій:

target (161) «військова ціль, особа, об'єкт або місце, обрані як мета атаки» [129];

11) цивільні об'єкти та особи:

city soldier (26) «рядовий військовослужбовець сухопутних військ, який зазвичай не бере безпосередньої участі у бойових діях та виконує функції з охорони та/або забезпечення військ» [129];

civilians (29) «особи, які не є членами збройних сил» [129];

innocent civilians (83) «особи, які не входять до особового складу

збройних сил. Особи перебувають під захистом від нападів, окрім випадків, коли вони беруть безпосередню участь у воєнних діях» [109];

militant civilians (96) цивільні, що задіяні у бойових діях, ополчення, самооборона [109];

nurse (109) «людина з середньою медичною освітою, котра працює в галузі сестринської справи, під керівництвом лікаря або помічника лікаря (чи фельдшера). Особи, які входять до складу медичних формувань і призначені (постійно або тимчасово) для виконання винятково медичних функцій - розшуку, евакуації, транспортування, встановлення діагнозу чи лікування, включаючи надання першої допомоги та допомоги пораненим, хворим і особам, які потерпіли корабельну аварію (аварію літального апарата), а також для здійснення профілактики захворювань або для здійснення адміністративно-господарського забезпечення медичних формувань та роботи на санітарному транспорті» [129].

12) військові документи:

material (95) «інформація у сфері оборони, економіки, науки і техніки, зовнішніх відносин, державної безпеки та охорони правопорядку» [129];

information of military value (102) «інформація, що є необхідною для здійснення військових операцій, розвідувальні служби здійснюють збір інформації про потенційного або наявного супротивника» [129];

international humanitarian law (39) «сукупність неписаних правил міжнародного публічного права, які регулюють поведінку під час збройного конфлікту» [129].

Таким чином, у ході дослідження виявлено такі тематичні групи термінів: території здійснення військових дій: військові формування, приміщення військового призначення, військова техніка, озброєння, сфери військової діяльності, військові дії, результати військових дій, військові стратегії і тактики, цілі військових операцій, цивільні об'єкти та особи, військові документи. У тексті найчастотніше з'являються терміни тематичної

групи «Озброєння» (21%), «Військові формування» (20%) та «Військові дії» (15%)

Кількісна характеристика представленості тематичних груп у тексті представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Тематичні групи військових термінів

Назва тематичної групи	Кількість	%
Території здійснення військових дій	3	2
Військові формування:	31	20
Приміщення військового призначення:	8	4
Військова техніка:	10	6
Озброєння:	33	21
Сфери військової діяльності:	7	4
Військові дії:	24	15
Результати військових дій:	13	8
Військові стратегії і тактики:	7	4
Цілі військових операцій:	4	2
Цивільні об'єкти та особи:	16	9
Військові документи:	9	6
Всього	166	100

Оскільки кількість тематичних груп є відносно великим, кількісне відображення найчастотніших тематичних груп термінів зображено на рисунку 2.1.

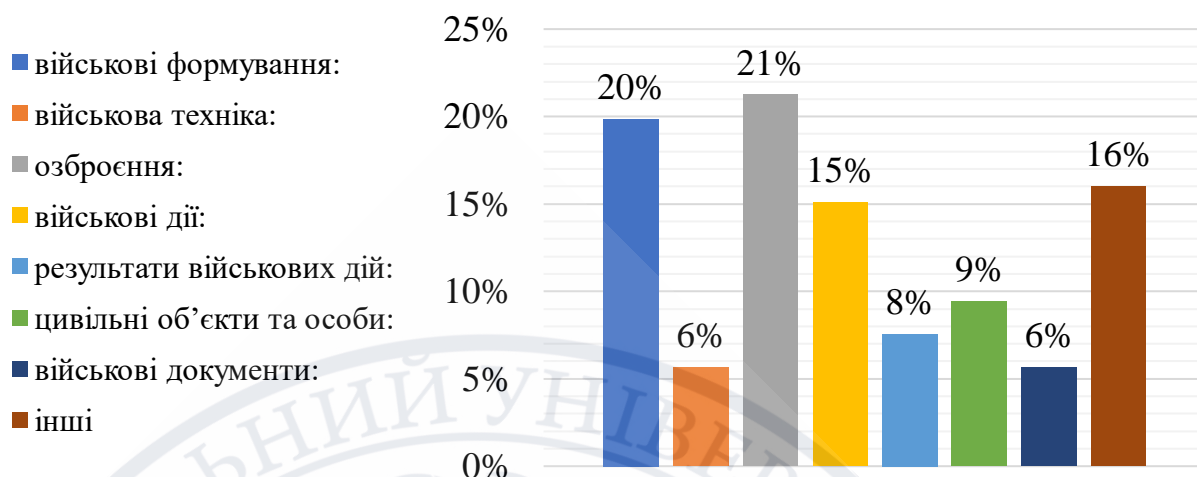

Рис 2.1 Кількісна характеристика тематичних груп термінів військового дискурсу

2.3 Структурні параметри військових термінів у тексті військового дискурсу

Аналіз структури військової термінології дозволяє виявити закономірності її будови, що полегшує її розуміння. Відповідно до структури, англійськомовні військово-технічні терміни поділяються на однокомпонентні, або терміни-слова, та багатокомпонентні, або термінологічні словосполучення.

Однокомпонентні терміни. Однокомпонентні терміни представлені термінами-словами, утвореними на основі слів загальнолітературної мови шляхом переосмислення або засобами словотвору, наявними в англійській мові. Відповідно, в роботі виділено такі групи однокомпонентних військових термінів:

1) терміни, утворені шляхом переосмислення одиниць загальної лексики:

soldier (153) *One soldier, who sat on a cement brick underneath the kitchen, bowed his head in his hands and rocked his body* [109, с. 130];

weapon (194) *He held a G3 weapon and his helmet under his*

arms [109, с. 141];

capture (22) *They won't give up until they capture this village.* [109, с. 131];

attack (10) *He bared his teeth as if he were preparing to attack, and my legs began to shake, when he started to smile* [109, с. 137];

injure (82) *Some people were injured, but not so severely as to keep them from fighting; others, like myself, had received many bullet wounds that they ignored.* . [109, с. 189];

2) терміни, утворені шляхом афіксації:

survival (158) *We had yet to learn these things and implement survival tactics, which was what it came down to* [109, с. 239];

commander (32) *We arrived at the outskirts of Bauya just before sunset and waited in the bushes as our commander went ahead to make sure our colleagues wouldn't shoot at us* [109, с. 154];

brigadier (17) *Within a few hours, Stevens and Albert Margai are placed under house arrest by Brigadier David Lansana* [109, с. 266];

3) терміни, утворені шляхом словоскладання:

demobilization. (43) *However, disarmament, demobilization, and reintegration (DDR) does not resume, and fighting continues* [109, с. 269];

warfare. (193) *This absorbing account...goes beyond even the best journalistic efforts in revealing the life and mind of a child abducted into the horrors of warfare* [109, с. 2];

4) аббревіатура:

ECOMOG (46) *ECOWAS Monitoring Group* [109, с. 268];

AFRC (2) *the Armed Forces Revolutionary Council* [109, с. 268];

RSLMF () *the Republic of Sierra Leone Military Forces* [109, с. 266];

SCSL (143) *the Special Court for Sierra Leone* [109, с. 271];

UNIOSIL (187) *the UN Integrated Office in Sierra Leone* [109, с. 270];

TRC (181) *the Truth and Reconciliation Commission* [109, с. 270];

RUF (141) *Revolutionary United Front* [109, с. 34];

CETO (25) *the Center for Emerging Threats and Opportunities* [109, с. 6];
RPGs (139) *the rebels fired rocket-propelled grenades, known as RPGS* [109, с. 37];

CAW (23) *Children Associated with the War* [109, с. 194];

Таким чином, основними засобами творення однокомпонентних термінів є переосмислення значення загальнолітературного слова, афіксація, словоскладання та аббревіація.

Багатокомпонентні терміни. До багатокомпонентних термінів належать термінологічні одиниці, утворені шляхом поєднання декількох лексичних одиниць у словосполучення. Це такі структурні типи термінів:

1) двокомпонентні терміни, утворені за схемами:

а) прикметник + іменник:

British troops (18) *The situation in the country has deteriorated to such an extent that British troops are deployed in Operation Palliser to evacuate foreign nationals* [109, с. 269];

government troops (64) *Government troops were deployed in Mattru Jong, and they erected checkpoints at the wharf and other strategic locations all over town* [109, с. 27];

military forces (100) *Stevens and Albert Margai are placed under house arrest by Brigadier David Lansana, the commander of the Republic of Sierra Leone Military Forces (RSLMF)* [109, с. 266];

military intervention (103) *This way they could stay longer, as military intervention would be delayed* [109, с. 37];

military equipment (99) *That was all he said; then he smiled and walked away, asking the other soldiers to strip us of our military equipment* [109, с. 157];

military ambulances. (97) *The military ambulances took off, wailing into the still newborn night with the dead and the wounded [...]* [109, с. 165];

military vehicles. (105) *They had their guns pointed at us, but we laughed at*

them and walked outside to where military vehicles waited to transport us somewhere [109, c. 166];

military vans. (104) At some point during my walk, a convoy of cars, military vans, and Mercedes-Benzes festooned with national flags passed by [...] [109, c. 225];

military friends, (101) I knew that I would risk running into my former military friends, who would kill me if I told them I wasn't part of the war anymore [109, c. 245];

military clothing (98) We tried to ignore them, but as we turned a corner to continue home, a group of armed men, half in civilian and half in military clothing, ran toward us, firing into the crowd [109, c. 246];

civil war (28) They stabilize the situation and are the catalyst for a cease-fire and the end of the civil war [109, c. 269];

peacekeeping mission (121) The UNAMSIL peacekeeping mission formally ends, and the UN Integrated Office in Sierra Leone (UNIOSIL) is established, assuming a peace-building mandate [109, c. 270];

defense minister (42) Valentine Strasser is ousted and replaced by Brigadier General Julius Maada Bio, his defense minister [109, c. 268];

fierce attack (52) Then we launched a second fierce attack to gain some control of the village. For more than twenty-four hours we retreated and attacked, using the arms and ammunition from those we had killed [109, c. 189];

a city soldier (26) He was clearly a city soldier, well dressed and without a gun [109, c. 171];

army shorts. (7) My tattered crapes are soaked with blood, which seems to be running down my army shorts [109, c. 31];

б) іменник + іменник:

the hospital room (78) I left the hospital room and started walking in the direction Esther had suggested [109, c. 209];

night nurse (109) The night nurse was called [...] [109, c. 193];

funeral service (61) Kanei came back and sat with us on the stools that were provided for the funeral service, which only we attended, along with the man on whose verandah Saidu had left us [109, c. 108];

a security guy (144) A security guy who watched the center took Poppay to the hospital [109, c. 169];

rebel control. (130) The government has largely ceased to function effectively, however, and at least half of its territory remains under rebel control [109, c. 169];

complete control. (33) To gain complete control of the village, Alhaji and I shot the remaining RPGs before we descended on it [109, c. 169];

innocent civilians. (83) But what kind of liberation movement shoots innocent civilians, children, that little girl [...] [109, c. 27];

militant civilians. (96) This not only meant that you were scarred for life but that you could never escape from them, because escaping with the carving of the rebels' initials was asking for death, as soldiers would kill you without any questions and militant civilians would do the same [109, c. 38];

invisible target. (88) I looked around to see if I could catch their eyes, but they were concentrated on the invisible target in the swamp [109, c. 143];

6) ihui:

Customary IHL (international humanitarian law) (39) The Lomé Accord calls for the establishment of a Truth and Reconciliation Commission to provide a forum for both victims and perpetrators of human rights violations to tell their stories, and to facilitate genuine reconciliation. Subsequently, the Sierra Leonean government asks the UN to help set up a Special Court for Sierra Leone, which will try those who bear the greatest responsibility for the commission of crimes against humanity, war crimes and serious violations of Customary IHL - international humanitarian law, as well as crimes under relevant Sierra Leonean law within the territory of Sierra Leone since November 30, 1996.

to escape the attack (49) Had they been able to escape the attack? [109, c. 251];

2) трикомпонентні терміни, утворені за схемами:

а) прикметник + іменник + іменник:

former army friends. (60) *I was going to end up being a soldier again or my former army friends would kill me if I refused* [109, с. 251];

civil society groups. (27) *Civil society groups dismiss the response as too vague and continue to criticize the government for its failure to follow up on the report's recommendations* [109, с. 270];

semiautomatic machine gun. (145) *But he had a semiautomatic machine gun and a long belt of bullets wrapped around him* [109, с. 45];

б) інші:

wrath of the fire (196) [...] *nearby thatched roofs, increasing the wrath of the fire* [109, с. 118].

Таким чином, у ході дослідження виявлено такі групи термінів військового дискурсу: однокомпонентні та багатокомпонентні. Кількісні параметри структурної організації англійськомовної військової термінології представлено у табл. 2.2 та табл. 2.3.

Таблиця 2.2

Структурна х-ка військових термінів за групами «Однокомпонентні» та «Багатокомпонентні»

Назви груп	Кількість	%
Однокомпонентні	65	39
Багатокомпонентні	101	61

Таблиця 2.3

Розподіл термінів за моделями утворення у групі «Багатокомпонентні»

Двокомпонентні		
Прикметник + іменник	45	44,6
Іменник + іменник	35	34,7
Інші	5	5,0
Загалом двокомпонентних	85	
Трикомпонентні		

Продовження табл. 2.3

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Прикметник + іменник + іменник	11	10,9
Інші	5	5,0
Загалом трикомпонентних	16	
Загалом	101	100

Отже, в досліджуваному тексті найчастіше представлені багатоконпонентні терміни (61%). Частка однокомпонентних термінів складає 39%. Розподіл термінів за структурними групами «Однокомпонентні» та «Багатоконпонентні» подано на рисунку 2.3.

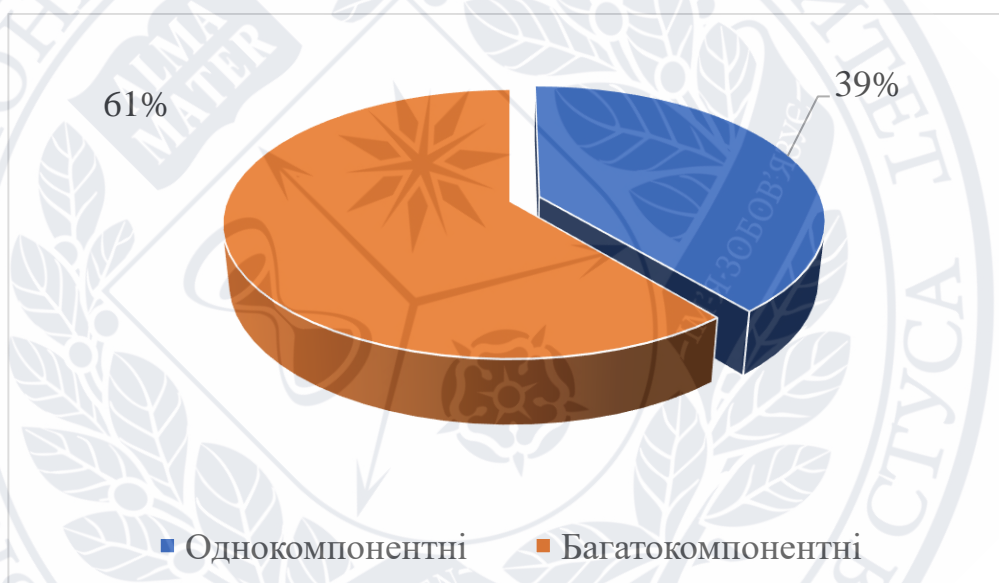

Рис. 2.3 Структурна організація термінів за групами «Однокомпонентні» та «Багатоконпонентні»

Серед термінів групи «Багатоконпонентні» найчастотніше представлені терміни схеми прикметник + іменник (44,6%). Також широко представлені терміни схем іменник + іменник (34,7%) прикметник + іменник + іменник (10,9%) та інші (10%). Структурна організація термінів групи Багатоконпонентні представлена на рисунку 2.3.

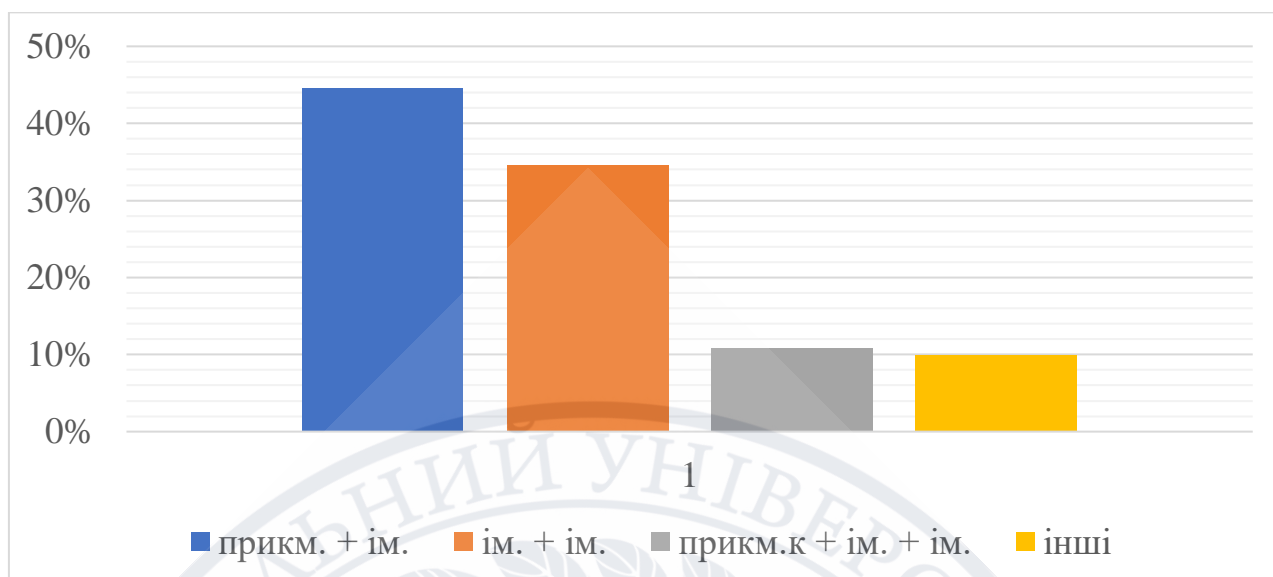

Рис. 2.2 Структурна організація термінів за групою «Багатокомпонентні»

Висновки до розділу 2

За семантичним критерієм, у текстах військового дискурсу представлені 12 основних груп термінів: «території, на яких здійснюються військові дії», «військові формування», «приміщення військового призначення», «військова техніка», «озброєння», «сфери військової діяльності», «військові дії», «результати військових дій», «військові стратегії і тактики», «цілі військових операцій», «цивільні об'єкти та особи» і «військові документи». Найчастіше зустрічаються терміни, які належать до тематичних груп «військові формування» (20%), «озброєння» (21%) та «військові дії» (15%)

За будовою англomовні військові терміни поділяються на односкладові, або терміни слів, і багатоскладові, або термінологічні словосполучення. Основними засобами творення одночастинних термінів є переосмислення значення спільного художнього слова, афіксація, словоскладання, скорочення. Серед багатокомпонентних термінів військового дискурсу виділяють двокомпонентні та трикомпонентні терміни.

У тексті військового дискурсу виявлено, що найбільш частотними є багатокомпонентні терміни (61%), основу яких складають структурна група двокомпонентних термінів (79,3%). У групі двокомпонентних термінів

найчастіше зустрічаються терміни утворені за схемою прикметник + іменник (44,6%). Терміни, утворені за схемою іменник + іменник представлені 34,7% серед загальної кількості двокомпонентних термінів. Трикомпонентні терміни утворені за схемою прикметник + іменник + іменник складають 5% загальної кількості багатоконпонентних термінів. Терміни, що не входять до вищеназваних структурних груп складають 10%.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ ТА ОПИС НЕФОРМАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕМАТИКИ В РОМАНІ ІШМАЕЛЯ БІХА «ЗАВТРА Я ЙДУ ВБИВАТИ: СПОГАДИ ХЛОПЧИКА-СОЛДАТА»

3.1 Фразеологічні одиниці на військову тематику та їх структурна класифікація

О. В. Кунін визначає фразеологізм як «як стійке поєднання лексем з повністю або частково переосмисленим значенням з високою питомою вагою конотативного аспекту, тобто, його експресивно-оцінних, емотивних, образних та інших компонентів» [50, с. 28]. За визначенням Ю. П. Солодуба фразеологізм – це стійке поєднання слів з цілісним узагальнено-переносним значенням, що виникло на основі образного переосмислення (семантичної трансформації) словесного комплексу [50, с. 201].

На думку Н. М. Шанського, фразеологізм – це мовна одиниця, що відтворюється в готовому вигляді, що складається з двох або більше ударних компонентів слівного характеру, фіксована за своїм значенням, складом і структурою [98, с. 21]. Компоненти фразеологічного обороту незмінні, т. е. постійні, тісно пов'язані між собою і розташовуються у певному порядку.

Основними ознаками фразеологізмів виступають семантична цілісність, стійкість, роздільно оформленість та відтворюваність. Фразеологічні одиниці характеризуються семантичною цілісністю: значення цілого виразу відрізняється від значень складових його елементів, що результат їх повного чи часткового переосмислення [70].

Існує велика кількість різноманітних класифікацій фразеологічних одиниць. Кожна з них тією чи іншою мірою зробила певний внесок у фразеологію. В. В. Виноградов досліджуючи фразеологічні одиниці виокремив три типи: фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності і фразеологічні сполучення [14, с. 89].

Дослідник визначає фразеологічні зрощення, як «абсолютно неподільні, нерозкладні, значення яких абсолютно незалежне від їх лексичного складу, від значень їх компонентів Вони невмотивовані і непохідні У тому значенні немає жодного зв'язку, навіть потенційного, зі значенням їх компонентів. Якщо їх смислові елементи однозвучні з якими-небудь самостійними, окремими словами мови, то їх співвідношення чисто омонімічне» [14, с. 156].

Фразеологічні єдності за В.В. Виноградовим це стійкі словосполучення, узагальнене значення яких частково пов'язане із значеннями їх складників. [14, с. 154].

Розглянуті фразеологізми військової сфери здебільшого подані саме фразеологічними єдностями:

fight fire with fire (53) «відповідати на жорсткі або підступні атаки подібними методами» [135, с. 329];

to blunt the attack (166) «послабити атаку супротивника, зменшити її дію» [135, с. 149];

in the line of fire (81) «у положенні між двома протиборчими особами або групами і, таким чином, під загрозою заподіяння шкоди їхніми нападами один на одного» [135, с. 614].

До третього типу фразеологізмів, фразеологічних сполучень, науковець відносить стійкі звороти, до складу яких входять як слова з вільним значенням, так і з фразеологічно зв'язаним [14, с. 158].

Багато вчених вказували на відсутність єдиного принципу у теорії В. В. Виноградова (зрощення та єдності різняться за ознакою мотивованості, а фразеологічні сполучення – з погляду обмеженої сполучуваності). Проте не можна заперечувати, що класифікація В. В. Виноградова стала значним щаблем у розвитку фразеології різних мов, зокрема англійської [50 с. 22; 82].

Інший підхід до фразеології можна знайти і теорії А. І. Смирницького, який зіставляє фразеологічну одиницю і слово та розглядає структурні типи фразеологічних одиниць (одновершинні, двовершинні і багатoverшинні),

склад їх компонентів, їх функціональні типи: фразеологічні одиниці, тобто. стійкі стилістично нейтральні поєднання, що втратили або не мали метафоричність та ідіоми - засновані на метафорі експресивні одиниці [2].

Тим не менш, згідно з Н. М. Амосовою, і в цій роботі не розкрито стійкість фразеологічних одиниць, не знайдено відображення сутності ідіоматичності [282].

Сама Н. М. Амосова у своїй класифікації велику увагу приділяє постійному контексту вживання фразеологічних одиниць та виділяє фраземи (одиниці постійного контексту з єдино можливим вказівним мінімумом) та ідіоми (одиниці постійного контексту, в яких жоден компонент не має фразеологічно пов'язаного значення). До периферії фразеологічного фонду Н. М. Амосова відносить фразеолоїди (один з компонентів має фразеологічно пов'язане значення і обмежену сполучність [2].

Розглядаючи фразеологізми з точки зору належності їх структурних компонентів до частин мови, І. В. Корунець запропонував їх розподілити наступним чином:

- дієслівні фразеологізми. Дієслівними фразеологічними одиницями вважають такі фразеологізми, де головне слово, яке несе смислове навантаження виражено дієсловом;

- номінативні фразеологічні одиниці. Субстантивними фразеологічними одиницями слід вважати ті фразеологізми, де головне слово, яке несе смислове навантаження, виражено іменником.

- адverbіальні фразеологізми. Адverbіальними фразеологічними одиницями слід вважати ті фразеологізми, де головне слово, яке несе смислове навантаження, виражено прислівником [46, с. 48-50].

Існує чимало поширених фразеологічних висловлювань. Їх структуру можна зобразити наступним чином: дієслово + іменник, прийменник + іменник, іменник + дієслово та ін. Така структура може дещо змінюватися в залежності від кількості компонентів.

Проаналізувавши емпіричний матеріал, у тексті військового дискурсу виявлено наступні продуктивні моделі утворення номінативних фразеологізмів:

- іменник + іменник;
- прикметник + іменник;
- іменник + прийменник + іменник.

Відносно невелика кількість фразеологізмів військової сфери у тексті подана номінативними словосполученнями за моделлю іменник + іменник:

half the battle (74) «половина справи; запорука успіху» [127, с. 446];

За моделлю іменник + прийменник + іменник створені такі фразеологізми, як

a war of nerves (192) «війна на нервах ворога» [127, с. 992];

in the line of fire (81) «у положенні між двома протиборчими особами або групами, на лінії вогню» [127, с. 614];

to fight fire with fire (53) «відповідати на жорсткі або підступні атаки подібними методами, вибивати клин клином» [127, с. 329].

Наступною продуктивною моделлю створення номінативних фразеологізмів є модель прикметник + іменник:

a pitched battle (124) «добре підготовлений, жорстокий або запеклий бій» [127, с. 759];

Дієслівні фразеологізми складають найбільшу частину словосполучень дискурсу та відтворюються, як правило, за моделлю дієслово + іменник:

To beat a retreat (165) «бити відбій, відступати» [127, с. 74];

To blunt the attack (166) «зменшити натиск» [127, с. 149].

В окремих випадках вживаються й такі моделі, як дієслово + сполучник + дієслово, дієслово + прикметник + іменник, дієслово + прийменник + іменник:

to fight a losing battle (168) «вести марну боротьбу» [127, с. 329];

to be under fire (185) «бути під вогнем» [127, с. 978];

to make a tactical retreat «відступити з метою наступу пізніше за більш сприятливих обставин» [127, с. 657];

to carry too many guns (167) «пускати в хід важку артилерію» [127, с. 196]

Кількісні підрахунки фразеологізмів за структурною класифікацією подано в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Розподіл військових фразеологізмів за структурними моделями їх утворення

Структурний тип	Назва моделі	к-сть	%
Номінативний	іменник + іменник	2	16
	прикметник + іменник	1	8
	іменник + прийменник + іменник	1	8
Дієслівний	дієслово + іменник	3	25
	дієслово + сполучник + дієслово	2	16
	дієслово + прикметник + іменник	1	9
	дієслово + прийменник + іменник	2	16
Всього		12	100

Звідси випливає, що у тексті військового дискурсу найбільшу кількість становлять фразеологізми дієслівного структурного типу дієслово + іменник, а саме 25% від загальної кількості фразеологізмів військової тематики у романі.

3.2 Емоційно забарвлені елементи військової лексики

Характерною рисою військової лексики є наявність емоційно-забарвлених евфемістичних слів та словосполучень, які ґрунтуються на семантичному поєднанні в одному контексті різних значень одного слова чи різних слів (словосполучень), однакових або подібних за звучанням [60, с. 21].

До емоційно-забарвлених одиниць військової лексики можна віднести військовий сленг, жаргонізми, арготизми.

Військовий сленг охоплює майже всі сфери військової життя, тому і шляхи його утворення прямо залежать від сфер його використання. Слід зазначити лексико-семантичні словотвори, морфологічне словотворення (словоскладання, афіксація, скорочення, звуконаслідування, конверсія), поява фразеологічних одиниць, запозичень з іноземних мов та територіальних діалектів англійської мови, жаргонні запозичення [8]. Дослідниця військової нестандартної лексики, Т. М. Беляєва пропонує наступні приклади утворення сленгізмів із сучасного англійського військового сленгу:

1) лексико-семантичне словотвори, тобто, утворення одиниць внаслідок перенесення значення, породжує такі сленгізми, як *boot* ‘новобранець’.

2) словоскладання, наприклад *chair force* від *chair* ‘стілець’ та *air force* ‘військово-повітряні сили’;

3) афіксація, наприклад *go-fasters* ‘кросівки’, названі так, оскільки значно полегшують пересування пішим ходом у гірничо-горбистій місцевості;

4) скорочення, наприклад *corp* від *corporal* ‘капрал’;

5) звуконаслідування, наприклад *whiz bang* ‘снаряд’;

6) конверсія, наприклад *locked and loaded* ‘у повному бойовому настрої (спочатку так говорили про заряджену зброю, готову до бойового застосування)’;

7) поява фразеологічних одиниць, наприклад *to dog a watch* ‘нести службу у дозорі або в чаті’;

8) іншомовні запозичення, наприклад *Blitzkrieg* ‘бліцкриг, блискавична війна; слово було запозичене з німецької мови для позначення не тільки тактики швидкої війни, а й динамічного та швидкоплинного наступу’;

9) запозичення з інших територіальних діалектів англійської мови, наприклад *nothing to write home about* ‘щось не варто, недоцільне’;

10) жаргонні запозичення, наприклад *tommy gun* ‘автомат(від назви популярного в довоєнний час пістолета-кулемета Томпсона, що широко використовується гангстерськими угрупованнями)’ [11].

Військовий сленг підлягає класифікації за категоріями, згідно тематичним групам, що допомагає його вивченню як у наукових, так і та навчальних цілях. Декількома представниками сучасної лінгвістики запропоновані різні класифікації.

Т. М. Белова та В. А. Хомяков [11] поділяють лексику англійського військового сленгу на групи, що відображають різні аспекти та предмети з життя військовослужбовців:

1. Відносини між людьми:

1.1 повсякденні взаємини для людей;

1.2 взаємини між різними категоріями військовослужбовців залежно від звання та посади

1.3 взаємини між військовослужбовцями різних держав.

2. Фізична діяльність:

2.1 діяльність під час повсякденної служби;

2.2 діяльність під час бойових дій;

2.3 діяльність під час навчань.

3. Вільний час.

4. Людина і навколишній світ:

4.1 їжа;

4.2 одяг та обмундирування;

4.3 озброєння та бойова техніка;

- 4.4 стан здоров'я;
- 4.5 настрій, психічний стан;
- 4.6 частини людського тіла

Докладна тематична класифікація військового сленгу, розглянута В. П. Коровушкіним [45] виглядає таким чином:

1. Тематичні групи, що відображають військово-професійну діяльність:

1.1. військова техніка (важка транспортна техніка сухопутних військ, авіації, військово-морського флоту, зброя, боєприпаси);

1.2. військові дії (бойові дії, бій, атака, наступ, відступ, поразка, стрільба, бомбардування, вибух, військові маневри, смерть на війні, вбивати, поранити, бути вбитим, пораненим);

1.3. види та роду військ (сухопутні війська, військовослужбовці сухопутних військ, піхотинці, військово-повітряні війська, військовослужбовці військово-повітряних військ, льотчики, військово-морські сили, моряки, матроси, артилерія, артилеристи, танкові та мотострілецькі війська, танкісти, війська морської піхоти, морські піхотинці, повітряно-десантні війська, десантники, прикордонні війська, прикордонники, війська протиповітряної оборони, військовослужбовці протиповітряної оборони, внутрішні війська, військовослужбовці внутрішніх військ, військовослужбовці штабу та комендатури, спецназівці);

1.4. військові звання, посади та професії (сленгові найменування військовослужбовців з військового звання, посади чи військової професії);

1.5. термін служби (принцип термінової служби знайшов відображення у військовому сленгу, в якому є велика кількість сленгових лексем, які називають військовослужбовця залежно від терміну служби);

1.6. війни (лексеми, породжені військовими конфліктами та відражають специфіку цих конфліктів позначення супротивника, позначення

військової техніки, сленгові прізвиська діячів, пов'язаних з військовими конфліктами, сленгові назви місцевості, пов'язаної з військовим конфліктом).

2. Тематичні групи, що відбивають військово-побутову сторону життя військовослужбовців:

2.1 їжа (сленгізми, що позначають процес прийняття їжі та їжу взагалі, сленгізми, що позначають конкретні види їжі та страви в солдатських та курсантських їдальнях);

2.2 обмундирування (загальна назва військового одягу, верхній військовий одяг, нижня білизна, військове взуття, військові головні убори);

2.3 казармовий побут (житлові приміщення військової частини або корабля, нари в казармі і на гауптвахті, чергування з прибирання, зброї прибирання, сон).

3. Тематична група сленгізмів, що стосується як професійної, так і побутової боку життя військовослужбовців: міжособистісні стосунки (оцінка зовнішніх якостей, оцінка внутрішніх якостей, нестатутні відносини, дідівщина).

Разом з тим, ґрунтуючись на вивченні словників військового сленгу, В. А. Хомяков [94] пропонує тематичну класифікацію дуже схожу до вищезгаданої, але за відсутності найважливіших у цій галузі тематичних груп «бойові дії», «війни». Відомо, що збройні конфлікти в більшості своєму надають сприятливі умови для інтенсивної появи нових сленгізмів, наприклад, шляхом запозичення[11].

Дж. Мітчелл пропонує наступну тематичну класифікацію англійського військового сленгу, яка, в свою чергу, найбільш адекватно відбиває особливості класифікації військового сленгу у досліджуваному тексті:

1. Міжособистісні відносини:

sobels (152) «власна назва повстанців армії RUF».

2. Діяльність військовослужбовців:

Palampo (116) «слово, що з місцевого діалекту означає 'одинак'»;

Tarp (162) «спеціальний матеріал, який використовують для пошиву палаток та укриттів»;

calabash (21) «фляжка для переносу рідин»;

Thatch (163) «рослинний матеріал, що використовується в цілях маскування»;

Crapes (38) «легке військове взуття, схоже на кросівки».

3. Військовослужбовець і навколишній світ:

brown brown (19) – «кокаїн, змішаний з порохом; звичайний наркотик, що використовується солдатами в армії як дешевий спосіб тонусу як під час, так і між бойовими зіткненнями»;

Lappei () – «велика бавовняна тканина, яку багато африканців носили на талії»;

Leweh () – «рисова паста, суміш, яка використовується як у світських обідах, так і в релігійних церемоніях, основна їжа під час бойових дії».

Кількісні підрахунки емоційно-забарвлених одиниць військової лексики за тематичною класифікацією подано в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Розподіл емоційно-забарвлених одиниць військової лексики за тематичними групами

Назва тематичної групи	Кількість одиниць	%
Міжособистісні відносини	2	11
Діяльність військовослужбовців	10	56
Військовослужбовець і навколишній світ	6	33
Загалом	18	100

Таким чином виявлено, що у романі найчастотніше зустрічаються сленгізми тематичної групи «Діяльність військовослужбовців» (56%).

Графічне відображення результатів підрахунку представлено на рис. 3.1.

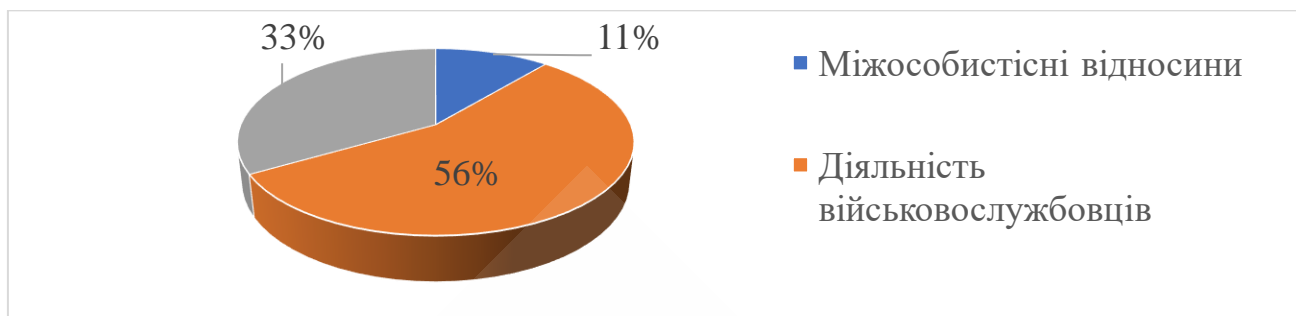

Рис. 3.1. Розподіл емоційно-забарвлених одиниць за тематичними групами

Висновки до розділу 3

У ході дослідження виявлено, що фразеологізм – це стійке поєднання слів з цілісним узагальнено-переносним значенням, що виникло на основі образного переосмислення (семантичної трансформації) словесного комплексу [50, с. 201].

За визначенням О. В. Куніна та І. В. Корунця військові фразеологізми структурно можна розподілити на такі типи: номінативні та дієслівні.

Серед продуктивних моделей створення номінативних фразеологізмів можна виділити такі моделі, як іменник + іменник, прикметник + іменник, іменник + прийменник + іменник. Виявлено, що номінативний структурний тип фразеологізмів у тексті складає 32% від загальної кількості фразеологізмів.

Дієслівні фразеологізми складають найбільшу частину (68%) словосполучень дискурсу та відтворюються, як правило, за моделлю дієслово + іменник (25%).

Характерною рисою військової лексики є наявність емоційно-забарвлених евфемістичних слів, які ґрунтуються на семантичному поєднанні в одному контексті різних значень одного слова чи різних слів, однакових або подібних за звучанням [60, с. 21]. До емоційно-забарвлених одиниць військової лексики можна віднести військовий сленг, жаргонізми, арготизми.

У тексті військового дискурсу виявлено та структуровано емоційно забарвлені одиниці за такими тематичними групами:

1. Міжособистісні відносини.
2. Діяльність військовослужбовців.
3. Військовослужбовець і навколишній світ.

За результатами дослідження виявлено, що одиниці тематичної групи «Діяльність військовослужбовців» зустрічаються найчастіше (56%). Менш частотнішими є одиниці груп «Міжособистісні відносини» (11%) та «Військовослужбовець і навколишній світ» (33%).

Таким чином, виявлено, що неформальна військова лексика є важливою частиною життя військовослужбовців. Окрім того, наявність такої лексики в житті військовослужбовців позитивно впливає на розвиток словника англійської мови. Зважаючи на те, що армія служить суспільству та державі, сленгізми дуже часто проникають у загальний сленг і внаслідок цього з'являються словники молодіжного сленгу, куди в свою чергу, входить лексика військового сленгу [18].

ВИСНОВКИ

Військова наука і практика є важливими складовими життя сучасного англomовного суспільства. Їх зміни спричиняють виникнення нових об'єктів дійсності, які потребують нових назв, що сприяє формуванню та подальшому розвитку військової підмови.

Поява у мові значної кількості військових лексичних одиниць відповідає історичним моментам різких змін у суспільстві, у даному випадку, періодам активних бойових дій. Військова підмова характеризується наявністю у її складі різних груп лексичних одиниць.

Військову лексику в англійській мові можна розділити на наступні складові частини:

- а) військову термінологію;
- б) військово-технічну термінологію;
- в) емоційно-окрашені слова і поєднання. Ці складові частини військової лексики мають певні спільні властивості, тісно зв'язані відносно їх місця в словарному складі мови, сфери вживання і деяких функцій.

Основним компонентом військової підмови є терміносистема. Військовий термін – це стандартна лексична або синтаксична номінативна одиниця з нейтральною конотацією, що позначає загальновійськове або військово-спеціальне науково-технічне поняття і функціонально закріплений за професійно-корпоративною областю військової справи конкретного суспільства і відповідною військовою сферою функціонування національної мови у військовому соціумі.

Склад сучасної англійської військової та військово-технічної термінології, за Л. Л. Нелюбіним, не постійний. Він безперервно змінюється через зникнення з ужитку ряду слів, зміни значень, безперервного поповнення новими термінами, наприклад, у зв'язку з реорганізацією видів збройних сил, появою та розробкою нових зразків військового озброєння та

військової техніки, нової стратегії ведення бойових дій тощо[61, с. 13].

За семантичним критерієм, у тексті військового дискурсу представлені 12 основних груп термінів: «території, на яких здійснюються військові дії», «військові формування», «приміщення військового призначення», «військова техніка», «озброєння», «сфери військової діяльності», «військові дії», «результати військових дій», «військові стратегії і тактики», «цілі військових операцій», «цивільні об'єкти та особи» і «військові документи».

Найчастіше зустрічаються терміни, які належать до тематичних груп «військові формування» (20%), «озброєння» (21%) та «військові дії» (15%)

За будовою англомовні військові терміни поділяються на однокомпонентні та багатокомпонентні терміни. Основними засобами творення одночастинних термінів є переосмислення значення спільного художнього слова, афіксація, словоскладання, скорочення.

Серед багатокомпонентних термінів тексту військового дискурсу виділяють двокомпонентні та трикомпонентні терміни.

У тексті військового дискурсу виявлено, що найбільш частотними є багатокомпонентні терміни (61%), основу яких складають структурна група двокомпонентних термінів (79,3%).

У групі двокомпонентних термінів найчастіше зустрічаються терміни утворені за схемою прикметник + іменник (44,6%). Терміни, утворені за схемою іменник + іменник представлені 34,7% серед загальної кількості двокомпонентних термінів.

Трикомпонентні терміни утворені за схемою прикметник + іменник + іменник складають 5% загальної кількості багатокомпонентних термінів.

Терміни, що не входять до вищеназваних структурних груп складають 10%.

Проаналізувавши емпіричний матеріал, у тексті військового дискурсу виявлено наступні структурні типи фразеологізмів:

- іменник + іменник;

- прикметник + іменник;
- іменник + прийменник + іменник.

Виявлено, що номінативний структурний тип фразеологізмів у тексті складає 32% від загальної кількості фразеологізмів військової тематики англійської мови.

Дієслівні фразеологізми складають найбільшу частину (68%) словосполучень дискурсу та відтворюються, як правило, за моделлю дієслово + іменник (25%).

Військовий сленг охоплює майже всі сфери військової життя, тому і шляхи його утворення прямо залежать від сфер його використання. У ході дослідження емоційно забарвлених елементів військової лексики, послуговуючись лінгвістичними дослідженнями науковців використана наступна тематична класифікація емоційно забарвлених одиниць військової лексики:

1. Міжособистісні відносини.
2. Діяльність військовослужбовців.
3. Військовослужбовець і навколишній світ.

Проаналізувавши емпіричний матеріал, виявлено, що одиниці тематичної групи «Діяльність військовослужбовців» зустрічаються найчастіше (56%). Менш частотнішими є одиниці груп «Міжособистісні відносини» (11%) та «Військовослужбовець і навколишній світ» (33%).

Здійснивши аналіз загальних результатів дослідження виявлено, що у тексті військового дискурсу найчастотніше представлені саме термінологічні одиниці. Це дає змогу зробити висновок кількісну перевагу термінологічних одиниць над емоційно забарвленими у структурі військової лексики англійської мови у текстах військового художнього дискурсу.

Перспектива подальшого дослідження полягає в залученні до джерел емпіричного матеріалу додаткових типів текстів військового художнього дискурсу, які інші структурні та тематичні групи військової лексики

(наприклад, тексти ЗМІ, накази, доповіді та ін.), а також у розширенні емпіричної бази дослідження за рахунок залучення до аналізу інших мов, що дозволить проаналізувати спорідненість між лексикою військової спрямованості цих мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аксенов А. Т. К вопросу о взаимодействии между английской военной терминологией и общенародной лексикой : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. М., 1954. 17 с.
2. Амосова Н. Н. Основы английской фразеологии. Л. :Изд-во Ленинградского ун-та, 1963. 243 с.
3. Андрусак І. В. Англійські неологізми кінця ХХ століття як складова мовної картини світу: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04. Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2003. 20 с.
4. Аничков И. Е. Труды по языкознанию. СПб: Санкт-Петербургское отделение, 1997. 511 с.
5. Аракин В. Д. Сравнительная типология английского и русского языков. Л. : Просвещение, 1979. 398 с.
6. Аристов Н.Б. Военно-морские силы США и Великобритании. М. : Воениздат, 1997. 202 с.
7. Архангельський В. Л. Устойчивые фразы в современном русском языке. Основы теории устойчивых фраз и проблемы общей фразеологии. Ростов н/Д. : Изд-во Ростовского ун-та, 1964. 315 с.
8. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка, 2002. 24 с.
9. Баран Я. А. Фразеологія: знакові величини : Навч. посіб. для студентів факультетів іноземних мов. Вінниця : Нова Книга, 2008. 256 с.
10. Бархударов Л. С. Очерки по морфологии современного английского языка. М. : Высшая школа, 1975. 156 с.
11. Беляева Т.М., Хомяков В.А. Нестандартная лексика английского языка. Л.: Изд-во ЛГУ, 1985. 136 с.

12. Василенко Д. В. Розвиток словникового складу англійської мови військової сфери ХХ - початку ХХІ століття : автореф. дис .. канд. філол. наук : 10.02.04. Донецьк, 2008. 22 с.

13. Василенко Д. В. Словообразовательные процессы в сфере военной лексики. *II Міжвузівська конференція молодих учених «Сучасні проблеми та перспективи дослідження романських і германських мов і літератур»*. Донецьк, 2004. 363 с.

14. Виноградов В. В. Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины. Избранные труды. Лексикология и лексикография. М. : Наука, 1977. 254 с.

15. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке. М. : Москва. Наука, 1986. 161 с.

16. Виссон Линн. Синхронный перевод с русского на английский. М. : Р. Валент, 2000. 272 с.

17. Гарбовский Н. К. Сопоставительная стилистика профессиональной речи. М. : Наука, 1988. 141 с.

18. Грачев М.А., Гуров А.И. Словарь молодежных сленгов. Горький, 1989. 22 с.

19. Данилевич А. А. Военная терминология современного английского языка. URL : [http : //elib.bsu.by/bitstream/123456789/96048/1/85- 88.pdf](http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/96048/1/85-88.pdf). (дата звернення 16.07.2021)

20. Драко М. В. Чтение и перевод английской научной и технической литературы. Лексика, грамматика, фонетика, упражнения. Мн. : ООО “Попурри”, 1997. 608 с.

21. Дуброва А. В. Научно-технический дискурс и перевод (на материале английского и испанского языков). URL : [http : //dspace.mspu.by/bitstream/123456789/2968/1.pdf](http://dspace.mspu.by/bitstream/123456789/2968/1.pdf). (дата звернення 10.09.2021)

22. Дуброва Ю. Ю. Особенности военного дискурса *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. 2013. № 5

(665). с. 165-167.

23. Дуброва Ю. Ю. Структурно-содержательная специфика многокомпонентных терминов (на материале военных документов) : автореф. дис. ... канд. филол. : 10.02.19. М., 2015. 24 с.

24. Елина Е. А. Социолингвистический аспект речи персонажей-военных (на материале русской прозы XIX веков) : автореф. дисс. ... канд. филол. : Саратов, 1997. 17 с.

25. Єнікєєва с. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови : монографія. Запоріжжя : Запорізький національний ун-т, 2006. 303 с.

26. Заботкина В. И. Новая лексика современного английского языка. М. : Высшая школа, 1989. 126 с.

27. Зарбаилова А. В. Терминологические проблемы перевода текстов военной тематики. *Вестник ВолГУ*. 2015. Серия 9. № 13. с. 126-131.

28. Зацний Ю. А. Антитерористична боротьба і поповнення словникового складу сучасної англійської мови. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2013. 220 с.

29. Зацний Ю. А. Нова розмовна лексика і фразеологія : Англо-український словник. Вінниця : Нова Книга, 2010. 224 с.

30. Зацний Ю. А. Сучасний англомовний світ і збагачення словникового складу. Львів : Паіс, 2007. 228с.

31. Зацний Ю. А. Боротьба з міжнародним тероризмом і нова лексика англійської мови у засобах масової комунікації. Горлівка : ГДПІМ, 2003. Вип. 2. 212 с.

32. Исеев Р. Р. К вопросу о дефиниции термина «Военно-техническая терминология». *Научно-информационный журнал армия и общество*. 2012. С. 30-36.

33. Карасик В. И. О типах дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс*. сб. науч. тр.

Волгоград : Перемена, 2000. С. 5-20.

34. Карасик В. И. Языковые круг : личность, концепты, дискурс. М. : Гнозис, 2004. 390 с.

35. Кашкин В. Б. Сопоставительные исследования дискурса. URL : [http : //kachkine.narod.ru/Articles2006/KashkinVB2005ContrDiscTambov.htm](http://kachkine.narod.ru/Articles2006/KashkinVB2005ContrDiscTambov.htm). (дата звернення 10.09.2021)

36. Квитко И. С., Лейчик В. М., Кабанцев Г. Г. Термино-ведческие проблемы редактирования. Львов : Вища школа, 1986. 150 с.

37. Клименко О.Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Х. : Харківський нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна, 2000. 19 с.

38. Ковтун О. В. Відтворення англомовної військової лексики українською мовою (на матеріалі документів НАТО). *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. 2014. № 2. С. 77-85.

39. Колгушкин А. А. Лингвистика в военном деле. М. : Воениздат, 1970. 173 с.

40. Комаристов В. А., Прокудина с. В. Некоторые особенности перевода терминов военно-морского флота США в зависимости от способов словообразования. *Научное сообщество студентов : Междисциплинарные исследования*. Новосибирск : АНС «СибАК», 2017. № 19 (30). С. 27-30.

41. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты). М. : Высшая школа, 2001. 256 с.

42. Комиссаров В. Н., Рецкер Я. И., Тархов В. И. Пособие по переводу с английского языка на русский. М. : Наука, 2012. 448 с.

43. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. К. : Вид-во КДУ, 1982. 165 с.

44. Коровушкин В. П. Основные типы иноязычных заимствований в русском военном социолекте 17-20 веков. *Новое в лингвистике и методике преподавания иностранных языков в вузе*. Спб. : БИТУ, 2000. С. 31-50.

45. Коровушкин В. П. Нестандартная лексика в английском и русском военных подъязыках (понятийный аппарат). *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2003. № 4. С. 53-59.
46. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад) : Підручник. Вінниця : Нова Книга, 2001. 448 с.
47. Кубрякова Е. С. Языкознание : на пути получения знаний о языке : части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира. М. : Языки славянских культур, 2004. 245 с.
48. Кудлаева А. Н. К вопросу о соотношении понятий «текст» и «дискурс». URL : [http : //psychosocling.narod.ru/erkudl.htm](http://psychosocling.narod.ru/erkudl.htm). (дата звернення : 10.09.2021)
49. Кульчицька А. О. Переклад термінів. URL : [http : //www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Philologia/68479.doc.htm](http://www.rusnauka.com/16_ADEN_2010/Philologia/68479.doc.htm) (дата звернення : 10.09.2021)
50. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка. М. : Просвещение, 1996. 360 с.
51. Куньч З. Й, Наконечна Г. В., Микитюк О. Р., Теглівець Ю. В, Булик-Верхола С. З. Теорія терміна: конкретизація лексико-семантичних парадигм. Львів : Галицька видавнича спілка, 180 с.
52. Кучинская Е. А., Ларченкова Е. В. К вопросу о жанрах военного англоязычного дискурса. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2017. № 5 (71) : в 3-х ч. Ч. 1. С. 113-117.
53. Латышев Л. К. Перевод : проблемы, теории, практики и методики преподавания. М. : Просвещение, 1988. 160 с.
54. Лейчик В. М. Термин и его определение. *Терминоведение и терминография в индоевропейских языках*. Владивосток : ДВО АН СССР, 1987. с. 135-144.
55. Лейчик В. М. Терминоведение: предмет, методы, структура. М. : Издательство ЛКИ, 2007. 256 с.

56. Малышева Е. М. Мировые войны и локальные военные конфликты в истории : последствия. *Вестник Адыгейского гос. ун-та*, 2005. с. 69-78.

57. Матюшин И. М. Коммуникативная модель взаимодействия военнотерминологических систем (на материале русского и французского военных подязыков) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. М., 1996. 21 с.

58. Мацюк Г. П. Про термінологізацію одиниць загальноживаної лексики. *Мовознавство*. 1984. № 5 (107). С. 68-71.

59. Медвідь М. В., Дембровська О. Б. Термін як елемент сучасної термінологічної системи. URL : http://elibrary.nubip.edu.ua/10199/1/Термін_як_елемент_сучасної_термінологічної_системи.pdf. (дата звернення 10.09.2021)

60. Митчел П. Английский военный сленг : понятие, способы образования и тематическая классификация. URL : <http://cyberleninka.ru/article/n/angliyskiy-voennyuy-sleng-ponyatie-sposoby-obrazovaniyai-tematicheskaya-klassifikatsiya> (дата звернення : 18.08.2021) :

61. Нелюбин Л. Л. Военный перевод и его особенности : учебник военного перевода (общий курс). М. : Воениздат, 1981. 379 с.

62. Нелюбин Л. Л., Дормидонтов А. А., Васильченко А. А. Военный перевод и его особенности : учебник военного перевода (общий курс). М. : Воениздат, 1981. 379 с.

63. Нелюбин Л. Л. Перевод боевых документов армии США. М. : 2-е издательство, 1989. 248 с.

64. Олешков М. Ю. Системное моделирование институционального дискурса : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Нижний Тагил, 2007, 2007. 43 с.

65. Павлова О. С. Терміни, професіоналізми і номенклатурні знаки (до проблеми класифікації спеціальної лексики). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 620. С. 49-54.

66. Пасечник Г. А. Англо-русский словарь-минимум военной терминологии. М. : Высшая школа, 1996. 321 с.
67. Пекарская Л. А. О принципах и методике анализа современной военной терминологии. Подготовка и использование научно-технических словарей в системе информационного обеспечения. М. : Русский язык, 1986. с. 95-96.
68. Петрина О. С. Формування та функціонування англомовних та українських терміносистем банківської сфери : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.02. Львів, 2016. 32 с.
69. Петрова Т. О. Фітомеліоративна термінологія сучасної української мови та її відображення в термінологічному словнику комбінованого типу : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.02. Харків, 2016. 29 с.
70. Погонєць В. В. Поповнення військової лексики та фразеології англійської мови : лінгвальний та соціолінгвальний параметри : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запорізький національний університет, 2019. 22 с.
71. Попович Р. Г., Вакуленко О. Л. Термінологічна варіантність у номінативному аспекті. *Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка*. 2004. № 17. С. 215-219.
72. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ «Київський університет», 1999. 308 с.
73. Пыриков Е. Г. Военная терминология как объект сопоставительных исследований. *Функционирование системы языка в речи*. Москва. Ид-во МГУ, 1989. С. 98-111.
74. Реформатский А. А. Что такое термин и терминология. *Вопросы терминологии*. Москва : Изд-во АН СССР, 1961. С. 46-54.
75. Салимова Р. Х. Современное профессиональное просторечие (на материале военной русской лексики советской эпохи). М. : Наука, 1974. 135 с.
76. Сахаров Ю. А. Особенности передачи значения заимствованных

французских терминов электромобилестроения на русский и английский языки. *Филологические науки. Вопросы теории и практики*. 2018. № 8 (86). Ч. 1. С. 182-185.

77. Свешнікова О. В. Особливості перекладу фразеологічних одиниць англійської мови на українську. *Прикладна лінгвістика 2014: проблеми та рішення* К., 2014. С. 19

78. Сдобнова Ю. Н. Лингвистическое отображение современных социальных тенденций в институциональном дискурсе вооруженных сил Франции : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. Москва, 2014. 24 с.

79. Сдобнова Ю. Н. Некоторые дискурсивные особенности современной военной терминосистемы вооруженных сил Франции. *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. 2014. № 10 (696). С. 195-209.

80. Селиванова Е. А. Лингвокультурный аспект коммуникативного шума. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського держ. лінгвіст. ун-ту*. Київ : КДЛУ, 2000. С. 51

81. Симоненко Л. О. Термін у загальномовних словниках. *Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія*. Київ : КММ, 2013. С. 218-225

82. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка. М. : Изд-во МГУ, 1998. 108 с.

83. Солодуб Ю. П., Альбрехт Ф. Б. Современный русский язык. Лексика и фразеология (сопоставительный аспект). М. : Наука, 200. 264 с.

84. Стрелковский Г. М. Теория и практика военного перевода (Немецкий язык). М. : Воениздат, 1979. 272 с.

85. Стрелковский Г. М. Теория и практика военного перевода. М. : 1999. 151 с.

86. Судзиловский Г. А. Сленг что это такое? Английская просторечная лексика. М. : Союз, 1982. 536с.

87. Суперанская А. В., Подольская Н. В., Васильева Н. В. Общая терминология : Вопросы теории. Москва : Наука, 1989. 246 с.
88. Тараненко О. О. Евфемізм К. : Укр. Енцикл. ім. М. П. Бажана, 2004. 247 с.
89. Тихонова Е. В., Белов Д. Н. Профессиональная компетентность военного переводчика (на материале китайского языка). *Молодой ученый*. 2015. №14. С. 525-528.
90. Томіленко Л. М. Термінологічна лексика в сучасній тлумачній лексикографії української літературної мови. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 160 с.
91. Фомина Н. Д. Военная лексика русского языка в контексте художественной речи (на материале советской литературы) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук. М., 1968. 24 с.
92. Хадыева З. М., Zubovskiy M. c. Военная терминология в арабском языке. *Вестник Омского государственного педагогического университета. Гуманитарные исследования*. 2015. № 3 (7). С. 61-63.
93. Ходакова Н. Н. Кваликативное составное именное сказуемое со связкой “be” в английском языке 8-17 вв. (К вопросу о синхронных срезах для синтаксического элемента в истории языка) : автореф. дис .. канд. филол. наук : 10.02.04. М. : Моск. пед. институт ин. языков им. М. Тореза, 1974. 22 с.
94. Хомяков В. А. Введение в изучение сленга основного компонента английского просторечия. Москва : Либроком, 2009. 104 с.
95. Хомяков В. А. Структурно-семантические и социально-стилистические особенности английского экспрессивного просторечия. Вологда : ВГПИ, 1974. 183 с.
96. Циткина Ф. А. Терминология и перевод (к основам сопоставительного терминоведения). Львів : Вища школа, 1988. 156 с.
97. Чернявская В. Е. Дискурс как объект лингвистических исследований. Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУЭФ, 2001. 162 с.

98. Шанський Н. М. Фразеологія сучасного російського мови. М., : Ленанд., 2015. 274 с.
99. Швейцер, А. Д. Соціальна диференціація англійського мови в США. М. : Наука, 1983. 215 с.
100. Шевчук В. Н. Воєнно-термінологічна система в статичній і динамічній : дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.19. Москва, 1985. 488 с.
101. Шевчук В. Н. Воєнно-термінологічна система в статичній і динамічній : автореф. дисс. ... д-ра філол. наук. М., 1985. 43 с.
102. Шевчук В. Н. Похідні військові терміни в англійській мові. М. : Воєніздат, 2003. 231 с.
103. Щербакова О. Л. Дискурс і текст як об'єкти лінгвістики. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2014. С. 294-297.
104. Юсупова Т. С. Структурні особливості військового дискурсу *Известия Самарского научного центра Российской академии наук*. 2009. Т. 11. № 4 (4). С. 1055—1057.
105. Юсупова Т. С. Функціонально-стилістичні і прагматичні характеристики англоязычного військового дискурсу : дисс. ... канд. філол. наук : 10.02.19. Самара, 2010. 190 с.
106. Яковлева Т. А., Сулова Л. В. Особливості перекладу економічної термінології з англійської мови на російську. URL : <https://scienceforum.ru/2018/article/2018001209>. (дата звернення 10.09.2021)
107. Яценко Н. О. Формування назв військового одягу в українській мові. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. 179 с.
108. Alekhina A. Semantic Groups in English Phraseology. Minsk : Выш. шк., 1978. 248с.
109. Aleksandrova O. V. On the Problem of Contemporary Discourse in Linguistics. *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences*. 2017. Vol. 3. P. 298-302.

110. Baranov A. Idioms from a Cognitive Perspective. M. : 1999. 110 p.
111. Barnes L. Language, War And Peace. URL : <https://doi.org/10.1080/10228190308566188> (дата звернення 09.07.2021)
112. Beah I. A Long Way Gone: Memoirs Of A Boy Soldier by Ishmael Beah. N. Y. : Sarah Crichton Books, 2008. 229 p.
113. Burger H. Phraseology: an International Handbook of Contemporary Research Braunschweig : Mouton de Gruyter, 2007. 568 p.
114. Chitra F. On Idiom: Critical Views and Perspectives. Exeter : University of Exeter, 1981. 96 p.
115. Crawley J. W. Words Like JDAM, Frappustano Used. The San Diego : Union Tribune, 2002. 47 p.
116. Flexner S. B., Wentworth H. Preface to dictionary of American Slang. *Dictionary of American Slang*. N.Y. : Academic Press, 1975. P. 23.
117. Gjelten T. Military Terms, War in Iraq. *The Washington Post*. 2003. March 29.
118. Granger S. Phraseology : an Interdisciplinary Perspective. Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2008. 422 p.
119. Korunets I. Theory and Practice of Translation. Vinnytsia : Nova Knyha, 2003. 255 p.
120. Makkai A. Idiom Structure in English. Hague : Mouton, 1972. 371 p.
121. Menchen H. L. The American Language. N.Y., 2000. URL: [http : //www.bartleby.com/185/](http://www.bartleby.com/185/) (дата звернення: 15.10.2021)
122. Moon R. Fixed Expressions and Idioms an English: a Corpus-Based Approach. Oxford : Clarendon Press, 1998. 340 p.
123. Partridge E. Slang Today and Yesterday. London : Routledge and Kegan Paul Ltd, 1979. 469 p.
124. Side R., Wellman G. Grammar and Vocabulary for Cambridge Advanced and Proficiency. Spain : Graficas Estella, 2000. 288 p.

125. Wierzbicka A. Semantics, Culture, and Cognition. Universal human concepts in culture-specific configurations. Oxford University Press, 1992. 496 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

126. Англо-український словник / за ред. проф. Гороть Є. І. Вінниця : Нова Книга, 2006. 1700 с.

127. Англо-український фразеологічний словник: Близько 30000 фразеологічних виразів / уклад. К. Т. Баранцев. . К. : Знання, 2005. 1056 с.

128. Нелюбин Л. Л. Частотный англо-русский военный словарь-минимум. М.: Воениздат, 2004. 224 с.

129. Огарков Н. В. Военный энциклопедический словарь. М.: Воениздат, 1984. 864 с.

130. Словник професійної термінології для майбутніх фахівців Національної гвардії України (до курсу «Українська мова за професійним спрямуванням») / Уклад.: М.П. Вовк, Р.С. Троцький, В.С. Молдавчук, О.В. Чуприна, О.А. Блінов, С.І. Шепель; за ред. А.О. Пожидаєва. К.: НАВС України, 2016. 156 с.

131. Судзиловский Г. А. Англо-Русский словарь военного сленга. М. : Воениздат, 1973. 182 с.

132. Bowyer Richard. Dictionary of Military Terms. Bloomsbury Publishing, 2004. 289 p

133. Dictionary of Military and Associated Terms. The United States Department of Defense. 2001. 699 p.

134. Українсько-французько-англійський міжвидовий словник з тактики та логістики. Dictionnaire interarmées de termes tactiques et logistiques ukrainien-français-anglais: [в 2-х т.] / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Військовий ін-т, Центр розробки Доктрини застосування Збройних Сил Французької Республіки; [за ред. В.В. Балабіна та Р. Гардера]. К.: Логос, 2007. 651 с.

135. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). URL : <http://sum.in.ua/> (дата звернення: 25.09.2021).

136. Термины и понятия лингвистики: Лексика. Лексикология. Фразеология. Лексикография : Словарь-справочник / Гл. ред. Т. В. Жеребило. Назрань : ООО «Пилигрим», 2011. 128 с.

137. Cambridge Dictionary. URL : <https://dictionary.cambridge.org/ru/>.

